

COI Focus

VENEZUELA

Seksuele minderheden en transgenders

4 april 2022 (update)

Cedoca

Oorspronkelijke taal: Nederlands

DISCLAIMER:

Dit COI-product is geschreven door de documentatie- en researchdienst Cedoca van het CGVS en geeft informatie voor de behandeling van individuele verzoeken om internationale bescherming. Het document bevat geen beleidsrichtlijnen of opinies en oordeelt niet over de waarde van het verzoek om internationale bescherming. Het volgt de richtlijnen van de Europese Unie voor de behandeling van informatie over herkomstlanden van april 2008 en is opgesteld conform de van kracht zijnde wettelijke bepalingen. De auteur heeft de tekst gebaseerd op een zo ruim mogelijk aanbod aan zorgvuldig geselecteerde publieke informatie en heeft de bronnen aan elkaar getoetst. Het document probeert alle relevante aspecten van het onderwerp te behandelen, maar is niet noodzakelijk exhaustief. Als bepaalde gebeurtenissen, personen of organisaties niet vernoemd worden, betekent dit niet dat ze niet bestaan hebben.

Alle gebruikte bronnen staan kort vermeld in een voetnoot en uitgebreid beschreven in een bibliografie achteraan het document. Bronnen die geconsulteerd maar niet gebruikt werden, staan in een lijst van geraadpleegde bronnen. In uitzonderlijke gevallen worden bronnen niet bij naam genoemd. Wie specifieke informatie uit dit document gebruikt, moet de bronverwijzing uit de bibliografie vermelden.

Publicatie of verspreiding van dit document is alleen mogelijk na schriftelijke toestemming van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen.

This COI-product has been written by Cedoca, the Documentation and Research Department of the CGRS, and it provides information for the processing of individual applications for international protection. The document does not contain policy guidelines or opinions and does not pass judgment on the merits of the application for international protection. It follows the Common EU Guidelines for processing country of origin information (April 2008) and is written in accordance with the statutory legal provisions.

The author has based the text on a wide range of public information selected with care and with a permanent concern for crosschecking sources. Even though the document tries to cover all the relevant aspects of the subject, the text is not necessarily exhaustive. If certain events, people or organisations are not mentioned, this does not mean that they did not exist.

All the sources used are briefly mentioned in a footnote and described in detail in a bibliography at the end of the document. Sources which have been consulted but which were not used are listed as consulted sources. In exceptional cases, sources are not mentioned by name. When specific information from this document is used, the user is asked to quote the source mentioned in the bibliography.

This document can only be published or distributed with the written consent of the Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons.

Inhoudstafel

Lijst van afkortingen	3
Inleiding.....	4
1. Juridisch en institutioneel kader	6
1.1. Wetgeving	6
1.1.1. Wetten gericht tegen seksuele minderheden en transgenders	6
1.1.2. Wetten die rechten aan seksuele minderheden en transgenders toekennen	8
1.2. Gerechtelijke acties.....	10
1.2.1. Ten opzichte van seksuele minderheden en transgenders	10
1.2.2. Ten opzichte van daders van geweld	10
1.3. Houding van de politie en andere veiligheidsdiensten	12
2. Sociaal klimaat	14
2.1. Houding van de maatschappij.....	14
2.1.1. Sociale percepties van seksuele minderheden en transgenders.....	14
2.1.2. Geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders	15
2.1.3. Schending van rechten.....	17
2.2. Zichtbaarheid	20
2.2.1. Vrijheid van meningsuiting	20
2.2.2. Ontmoetingsplaatsen	21
2.2.3. Verenigingen	21
3. Socio-politieke context.....	23
3.1. Algemene situatie van het land.....	23
3.2. Standpunt van de politieke actoren	24
3.3. Standpunt van de religieuze actoren	26
Samenvatting	27
Bibliografie.....	28

Lijst van afkortingen

ACCSI	Acción Ciudadana Contra el SIDA
AI	Amnesty International
AN	Asamblea Nacional
ANC	Asamblea Nacional Constituyente
CELAC	Gemeenschap van Latijns-Amerikaanse en Caraïbische Staten
CLAP	Comité Local de Abastecimiento y Producción
CNE	Consejo Nacional Electoral
DGCIM	Dirección general de contra inteligencia militar
ELN	Ejército de Liberación Nacional
FAES	Fuerzas de Acciones Especiales
FANB	Fuerza armada nacional bolivariana
GNB	Guardia nacional bolivariana
HRW	Human Rights Watch
IACHR	Inter-American Court of Human Rights
ICG	International Crisis Group
ILGA	International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association
IMF	Internationaal Monetair Fonds
LGBT(IQ/+)	Lesbian, gay, bisexual, trans, intersex and queer
MUD	Mesa de Unidad Democrática
OAS	Organisation of American States
OHCHR	United Nations High Commissioner for Human Rights
OSAC	Overseas Security Advisory Council
SAIME	Servicio Administrativo de Identificación, Migración y Extranjería
TSJ	Tribunal Supremo de Justicia
PNB	Policía nacional bolivariana
PROVEA	Programa Venezolano de Educación- Acción en Derechos Humanos
PSUV	Partido Socialista Unido de Venezuela
RVG+	Venezuelan Network of Positive People
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme
WOLA	Washington Office on Latin America

Inleiding

In het internationale discours over mensenrechten gebruikt men tegenwoordig de afkorting LGBT (lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders) om te verwijzen naar seksuele minderheden. De afkorting kan ook slaan op instellingen, organisaties en individuen die de rechten van deze personen verdedigen. Hoewel de leden van verschillende seksuele minderheden in een bepaalde context een gelijkaardige druk kunnen ondervinden, bevinden ze zich niet noodzakelijk in dezelfde situatie. Seksuele geaardheid en genderidentiteit (mannelijk of vrouwelijk) zijn twee verschillende problematieken. De seksuele geaardheid "verwijst naar eenieders vermogen om zich zowel emotioneel, gevoelsmatig als seksueel aangetrokken te voelen tot personen van het andere geslacht, van hetzelfde geslacht of van beide geslachten en hiermee intieme relaties te hebben" [vertaling].¹ De genderidentiteit "verwijst naar eenieders diepe innerlijke en individuele ervaring met betrekking tot zijn of haar gender (mannelijk of vrouwelijk) die al dan niet overeenkomt met het geslacht dat bij de geboorte werd toegekend. De term genderidentiteit omvat zowel de persoonlijke beleving van het lichaam (met inbegrip van de eventueel vrijwillig gekozen medische, chirurgische of andere aanpassingen van het fysieke voorkomen of de lichamelijke functies) als andere uitingen van het gender, zoals kledij, taal of gedragingen" [vertaling].²

Dit onderzoek buigt zich over de specifieke situatie van seksuele minderheden en transgenders in Venezuela. Cedoca gebruikt in deze COI Focus de term seksuele minderheden en transgenders steeds in zijn geheel om de situatie voor deze groep personen te beschrijven. Indien er verschillende situaties worden vastgesteld voor enerzijds seksuele minderheden of anderzijds transgenders geeft Cedoca dit steeds duidelijk aan. Daar waar de bron zelf de term LGBT gebruikt, neemt Cedoca de terminologie van de bron over. Deze COI Focus is een update van de COI Focus van 25 november 2020 en behandelt hoofdzakelijk de periode tussen januari 2019 en maart 2022. Het onderzoek werd afgesloten op 25 maart 2022.

Het onderzoek bestaat uit drie delen waarbij het eerste gedeelte de wetgeving met betrekking tot de seksuele minderheden en transgenders onderzoekt. Het beschrijft ook de gerechtelijke acties door de overheid, in het voor- of nadeel van deze groep, al dan niet volgens bestaande wettelijke bepalingen.

Het tweede gedeelte behandelt de situatie van seksuele minderheden en transgenders in de Venezolaanse maatschappij. Het tweede gedeelte begint met een beschrijving van de sociaal-culturele percepties van seksuele minderheden en transgenders in Venezuela. Vervolgens gaat het dieper in op het geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders kin de maatschappij en gaat dieper in op de discriminatie op sociaal-economisch vlak en hun toegang tot de gezondheidszorg. Tot slot schenkt het tweede gedeelte aandacht aan hun sociale leven, zoals hun ontmoetingsplaatsen of verenigingen.

Als laatste bekijkt het derde gedeelte de huidige algemene politieke context en vooral het standpunt van de politieke actoren, zowel de aanhangers van president Maduro als de oppositie, ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders. Ook de invloed van de coronapandemie en de verslechterde sociaal-economische en humanitaire situatie komt kort aan bod in dit gedeelte.

¹ "Refers to each person's capacity for profound emotional, affectional and sexual attraction to, and intimate relations with, individuals of a different gender or the same gender or more than one gender" : United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 22/09/2010, [url](#)

² "Refers to each person's deeply felt internal and individual experience of gender, which may or may not correspond with the sex assigned at birth. It includes the personal sense of the body (which may involve, if freely chosen, modification of bodily appearance or function by medical, surgical or other means) and other expressions of gender, including dress, speech and mannerisms" : United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), 22/09/2010, [url](#)

Voor dit onderzoek raadpleegde Cedoca voornamelijk publieke bronnen zoals algemene mensenrechtenrapporten (het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken (USDOS), Human Rights Watch (HRW), Amnesty International (AI), Freedom House, rapporten van overheidsorganisaties (het rapport over Venezuela van het European Asylum Support Office (EASO), mensenrechtenrapporten van de VN en het Nederlandse algemeen ambtsbericht Venezuela), en ook rapporten van lokale ngo's die opkomen voor het lot van seksuele minderheden en transgenders. Ook het recente rapport van de transgender-activiste en volksvertegenwoordiger Tamara Adrián naar de socio-economische levensomstandigheden van de LGBT-bevolking in Venezuela, werd uitvoerig geconsulteerd. Daarnaast steunt dit document ook op consultaties per e-mail met Tamara Adrián (juriste, transgender, activiste en volksvertegenwoordiger in de periode 2015-2020) en Quiteria Franco, algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, twee belangrijke personaliteiten binnen de gemeenschap van seksuele minderheden en transgenders in Venezuela.

1. Juridisch en institutioneel kader

1.1. Wetgeving

1.1.1. Wetten gericht tegen seksuele minderheden en transgenders

Vermits de termen "homoseksuelen" en "homoseksualiteit" nergens vermeld worden in wetteksten, zijn homoseksuele handelingen sinds het eerste strafwetboek (1836) ook nooit expliciet strafbaar gesteld.³ Om homoseksuelen en transseksuelen te kunnen arresteren hebben de Venezolaanse autoriteiten lange tijd de *Ley de vagos y maleantes* (wet op de zwervers en misdadigers) aangewend. In 1997 heeft het Venezolaanse Hooggerechtshof (Tribunal Suprema de Justicia, TSJ) deze wet onconstitutioneel verklaard.⁴

Ook de huidige strafwet stelt homoseksuele handelingen niet strafbaar. Er bestaat geen wettelijk verbod op relaties tussen personen van hetzelfde geslacht of op de organisatie van LGBT-evenementen in Venezuela.⁵ De wettelijke minimumleeftijd voor toestemming voor seksuele handelingen is zestien jaar en dit geldt, volgens de ILGA, zowel voor homoseksuele als voor heteroseksuele handelingen.⁶

Artikel 21 van de Venezolaanse grondwet stelt dat alle personen voor de wet gelijk zijn en om die reden is discriminatie op grond van bijvoorbeeld ras, geslacht, geloof of sociale afkomst niet toegestaan. Het wetsartikel spreekt niet expliciet over discriminatie op grond van seksuele oriëntatie en genderidentiteit.⁷ Verder staat in de door mensenrechtenorganisaties veel bekritiseerde *Ley Constitucional Contra el Odio por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia* (Constitutionele Wet tegen Haat ten behoeve van het Vreedzaam Samenleven en de Tolerantie) van november 2017 onder andere dat eenieder die haat, discriminatie of geweld tegen een persoon of een groep personen predikt op grond van hun seksuele oriëntatie een straf van maximaal twintig jaar gevangenis riskeert.⁸ Hoewel het Venezolaanse Hooggerechtshof in een uitspraak uit 2008 concludeert dat artikel 21 van de Grondwet wel degelijk inhoudt dat discriminatie op grond van seksuele oriëntatie verboden is, verbiedt het Hof in dezelfde uitspraak het huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht in Venezuela.⁹

Het grootste juridische obstakel voor een wettelijke erkenning van het huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht vormt artikel 44 van het burgerlijke wetboek dat stelt dat de wet enkel het huwelijk erkent afgesloten tussen een man en een vrouw.¹⁰

Op 21 oktober 2020 verklaart Paus Franciscus zijn steun aan officiële samenlevingscontracten voor homoseksuele koppels. Naar aanleiding hiervan verklaart president Maduro dat hij de invoering van het huwelijk tussen koppels van hetzelfde geslacht wil laten bekijken door het parlement, na de parlementaire verkiezingen van 6 december 2020.¹¹ In juni 2021 werpen activisten op dat de president nog geen enkel initiatief hierrond heeft genomen.¹² Op 31 januari 2022 houden activisten van de LGBT-beweging een protestactie voor het Hooggerechtshof om de legalisering van het

³ ILGA, 05/2017, [url](#); Quiteria Franco, 28/05/2014, [url](#); IACHR, 12/11/2015, [url](#)

⁴ ILGA, 05/2017, [url](#); Quiteria Franco, 28/05/2014, [url](#); IACHR, 12/11/2015, [url](#)

⁵ OSAC, 18/06/2019, [url](#)

⁶ ILGA, 05/2017, [url](#)

⁷ USDOS, 11/03/2020, p. 32, [url](#)

⁸ Ley Constitucional Contra el Odio por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia, hoofdstuk 5, artikel 20, 11/2017, via : [albacidad, url](#)

⁹ RED LGBTI Venezuela, 20/07/2016, [url](#)

¹⁰ Defiende Venezuela, 26/07/1982, [url](#)

¹¹ Reuters, 23/10/2020, [url](#)

¹² Reuters, 29/06/2021, [url](#)

burgerlijk huwelijk tussen personen van hetzelfde geslacht te eisen. De demonstranten hekelen dat het Hof een procedurele vertraging van zeven jaar heeft in zijn beslissing over deze kwestie.¹³

Op 14 februari 2022 blaast de nieuw verkozen burgemeester van het plattelanddorp El Tigre, in de oostelijke staat Anzoátegui, het debat rond het huwelijk nieuw leven in. De burgemeester biedt huwelijken aan voor koppels van hetzelfde geslacht door middel van een contract, getekend in aanwezigheid van advocaten, dat de bezittingen van het koppel beschrijft. De hele procedure kost zo'n 400 dollar, een aanbod dat het contract en een feest omvat, aldus de politicus. Het voorstel kan op hevige kritiek rekenen van de LGBT-gemeenschap aangezien het louter om een symbolisch huwelijk gaat, dat nog steeds niet erkend zou worden door de Venezolaanse autoriteiten. Het voorstel wordt dan ook afgedaan als een poging van de burgemeester om geld te innen voor het dorp.¹⁴

Momenteel bevat enkel de *Organic Code of Military Justice* een artikel dat homoseksualiteit in het leger strafbaar stelt: artikel 565.¹⁵ Dit artikel stelt dat elke militair die "tegennatuurlijke" seksuele handelingen verricht tot een à drie jaar gevangenisstraf en verwijdering uit het leger kan worden veroordeeld.¹⁶ Volgens vertrouwelijke bronnen aangehaald in het Nederlandse algemeen ambtsbericht over Venezuela van juni 2020, komt het meestal niet tot een veroordeling op basis van dit artikel. Maar het wordt wel gebruikt om homoseksuele soldaten of soldaten met hiv te degraderen of uit het leger te verwijderen. Bovendien gebeurt dit vaak slechts op grond van een vermoeden.¹⁷ In januari 2022 kondigt het Venezolaanse Hoogerechtshof aan dat het de grondwettelijkheid van deze wet zou afoetsen.¹⁸ Het is onduidelijk hoeveel veroordelingen op grond van deze wet hebben plaatsgevonden. Volgens Human Rights Watch (HRW) vond er in 2013 minstens één veroordeling plaats. Maar HRW wijst op het feit dat de wet bredere gevolgen heeft. Zo zijn er berichten dat de wet in het leger wordt gebruikt om homo's en lesbiennes lastig te vallen. Giovanni Piermattei, voorzitter van Venezuela Igualitaria, een maatschappelijke organisatie die zich inzet voor LGBT-rechten in Venezuela, vertelt HRW dat zijn organisatie herhaaldelijk klachten heeft ontvangen over deze vorm van homofobe intimidatie, zelfs nog in januari 2022.¹⁹

Volgens artikel 146 van *Ley Organica del Poder Popular* (wet op de burgerlijke stand) uit 2009 is het toegestaan om eenmalig je naam te laten wijzigen zodat deze in overeenstemming is met je genderidentiteit.²⁰ Ook het ministerie van Binnenlandse Zaken en het Openbaar Ministerie hebben in augustus 2016 verklaard dat "*transgenders could freely express their gender identity on the photograph on their identification documents*".²¹ Maar volgens verschillende bronnen weigeren ambtenaren van de National Electoral Council (CNE) en van de Migration and Passport Office (SAIME) om namen te laten wijzigen.²² Ook volgens een aantal andere berichten worden zo'n verzoeken standaard afgewezen. Er zijn geen berichten dat zulke verzoeken ooit zijn gehonoreerd.²³ Een voorbeeld hiervan is de zaak van advocate, transgender en parlamentslid, Tamara Adrián, die al vanaf 2004 in afwachting is om haar naam officieel te kunnen veranderen, maar nog steeds geen antwoord van het Venezolaanse Hoogerechtshof heeft gehad.²⁴

De gevolgen hiervan zijn dat transgenders geen officiële toegang hebben tot gezondheidszorg, overheidssubsidies of soms voedselaankopen. Bij supermarkten wordt bijvoorbeeld vaak naar de

¹³ Hearts on Venezuela, 09/02/2022, [url](#)

¹⁴ Kiratas, 24/02/2022, [url](#)

¹⁵ Unión Afirmativa de Venezuela (e.a.), s.d., [url](#)

¹⁶ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 47, [url](#)

¹⁷ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 47, [url](#)

¹⁸ Washington Post, 21/01/2022, [url](#)

¹⁹ HRW, 03/02/2022, [url](#)

²⁰ Government of Venezuela, 25/08/2009, [url](#)

²¹ AI, 2017, [url](#); Venezuelanalysis, 6/04/2017, [url](#)

²² AI, 2017, [url](#); Venezuelanalysis, 6/04/2017, [url](#)

²³ Venezuelanalysis, 6/04/2017, [url](#); Venezuelanalysis, 12/06/2017, [url](#)

²⁴ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

identiteitskaart van de klant gevraagd. Omdat ze een identiteitskaart hebben die niet overeenkomt met hoe ze eruitzien, hebben transgenders hierdoor problemen. Ook het vinden van werk is hierdoor problematisch. Velen van hen zijn vervolgens gedwongen te werken in de prostitutie.²⁵ In deze context noteert het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken van maart 2020:²⁶

“NGOs reported the government systematically denied legal recognition to transgender and intersex persons by preventing them from obtaining identity documents required for accessing education, employment, housing, and health care. This vulnerability often led transgender and intersex persons to become victims of human trafficking or prostitution.”²⁷

In juni 2017 oordeelde het TSJ dat geslachtsverandering enkel mogelijk is na medische, psychiatrische en psychologische onderzoeken.²⁸

Volgens parlamentslid en activiste Tamara Adrián, geconsulteerd door The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA) voor hun Trans Legal Mapping Report van september 2020, wordt artikel 538 van het strafwetboek, *Acts against public decency*, regelmatig gebruikt bij acties van de ordediensten tegen seksuele minderheden en transgenders. Artikel 538 stelt dat:²⁹

“Anyone who presents in public in an indecent manner, or who with words, songs, gestures, signs or other improper acts, offends public decency, will be punished with arrest up to a month or fine of ten to three hundred bolívares.”

1.1.2. Wetten die rechten aan seksuele minderheden en transgenders toekennen

Venezuela heeft geen alomvattende civiele wetgeving die mensen beschermt tegen discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit, hoewel de wetgeving op bepaalde gebieden beperkte bescherming biedt.³⁰

Zo stelt artikel 21 van de Venezolaanse grondwet dat alle personen voor de wet gelijk zijn en om die reden discriminatie op grond van bijvoorbeeld ras, geslacht, geloof of sociale afkomst niet is toegestaan.³¹

Ook verbiedt de Arbeidswet discriminatie op grond van seksuele geaardheid, terwijl een huisvestingswet discriminatie op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit in deze sector verbiedt:

- Artikel 4 van de *Ley Orgánica del Poder Popular* (2010) stelt als doel “het creëren van mechanismen om een leefomgeving voor alle burgers vrij van elke vorm van discriminatie te realiseren.”³²
- Artikel 5, lid 8 van de *Ley para Regularización y Control de Arrendamientos de Viviendas* (namelijk de huurwet van 2011) verbiedt discriminatie op basis van onder meer seksuele geaardheid.³³

²⁵ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

²⁶ US Department of State, 11/03/2020, [url](#)

²⁷ US Department of State, 20/04/2018, [url](#)

²⁸ ILGA, 09/2020, [url](#)

²⁹ ILGA, 09/2020, [url](#)

³⁰ HRW, 23/04/2021, [url](#)

³¹ US Department of State, 11/03/2020, [url](#)

³² Government of Venezuela, 09/12/2010, [url](#)

³³ ILGA, 05/2017, [url](#); Government of Venezuela, 10/11/2011, [url](#)

- Sinds 2012 verbiedt de *Ley Orgánica del Trabajo, los Trabajadores y las Trabajadoras* (de organieke arbeidswet) in artikel 21 discriminatie gebaseerd op onder meer seksuele geaardheid.³⁴

Op 30 december 2014 is de *Ley para la promoción y protección del derecho a la igualdad de las personas con VIH o SIDA y sus familiares* (Wet ter bevordering en bescherming van het recht op gelijkheid van mensen met hiv of aids en hun families) aangenomen. De bedoeling van deze wet is de positie van personen met hiv of aids te verbeteren.³⁵ Echter, volgens advocaten die geciteerd worden in het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken van 2017, wordt er in de praktijk wel gediscrimineerd tegen personen met hiv/aids en hun familieleden.³⁶

Er zijn nog een aantal andere wetteksten die discriminatie op basis van seksuele geaardheid vermelden: artikel 173, paragraaf 6 van de wet op de banksector (2010) of een artikel uit een tekst die de standaarden bij de nationale en gemeentelijke politiediensten regelt (2010). Volgens het rapport van het LGBTI Network of Venezuela (mei 2015) missen al deze wetteksten echter mechanismes om reële en doeltreffende strategieën te implementeren om discriminatie en ongelijkheid te verhinderen met als gevolg dat ze in werkelijkheid nutteloos zijn, aldus het rapport.³⁷

Venezuela heeft ook resoluties, akkoorden en verdragen van de Verenigde Naties (VN) en de Organisation of American States (OAS) i.v.m. mensenrechten, seksuele geaardheid, genderidentiteit en discriminatie ondertekend en geratificeerd. Ook heeft het land zich geëngageerd met de Mercado Común del Sur (MERCOSUR) of de Community of Latin American and Caribbean States (CELAC) om provisies uit het internationale recht te implementeren om de mensenrechten van LGTB-personen te garanderen. Deze wetgeving werd echter nooit geïmplementeerd, volgens het LGBTI Network of Venezuela.³⁸

Op het regionale niveau, is in mei 2016 voor de regio Caracas een decreet aangenomen ("Decreto 006") dat onder andere alle openbare ruimtes in de hoofdstad vrij van homo- en transfobie verklaart.³⁹

Volgens een rapport van Derechos Digitales, een onafhankelijke non-profitorganisatie gericht op Latijns-Amerikaanse met als hoofddoel het bevorderen van mensenrechten in de digitale omgeving, dat handelt over het gebruik van identiteitskaarten en sociale bescherming in Venezuela, worden de rechten van transgenders en seksuele minderheden zeer arbitrair toegekend op lokaal niveau. Tamara Adrián verklaart ten aanzien van de onderzoekers van Derechos Digitales dat Venezuela achterloopt ten opzichte van de meeste Latijns-Amerikaanse landen wat betreft het toekennen van rechten en bescherming aan deze gemeenschap:

"The legal situation of the LGBTIQ+ population in Venezuela is one of total abandonment; unlike what has happened in most of the region, where today there are equal rights. (...) Meanwhile, Venezuela did not move forward, and only it did not move forward, but it moved backward. (...) Venezuela is practically the only country where there is no protection of any kind in the public space, and especially at school and educational level, which facilitates or produces dropouts, violence and discrimination that often leads to consider suicide."⁴⁰

³⁴ ILGA, 05/2017, [url](#); Government of Venezuela, 7/05/2012, [url](#)

³⁵ Government of Venezuela, 30/12/2014, [url](#)

³⁶ US Department of State, 03/2017, [url](#)

³⁷ The LGBTI Network of Venezuela, 05/2015, [url](#)

³⁸ The LGBTI Network of Venezuela, 05/2015, [url](#)

³⁹ Venezuelanalysis.com, 21/03/2017, [url](#)

⁴⁰ Derechos Digitales, 13/04/2021, p. 12, [url](#)

1.2. Gerechtelijke acties

1.2.1. Ten opzichte van seksuele minderheden en transgenders

Het jaarlijkse mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken, het jaarrapport van AI, het jaarrapport van HRW en het jaarrapport van Freedom House maken voor het jaar 2020 geen melding van eventuele gerechtelijke acties tegen seksuele minderheden en transgenders omwille van hun seksuele geaardheid en/of omwille van hun genderidentiteit.⁴¹

Het rapport van de Inter-American Commission on Human Rights (IACHR) over de mensenrechtensituatie in Venezuela in 2020, maakt evenmin melding van gerechtelijke acties tegen seksuele minderheden of transgenders omwille van hun seksuele geaardheid. Maar de organisatie verklaart wel bezorgd te zijn over het gebrek aan informatie over deze groep personen in Venezuela. Ze wijst er op dat er geen officiële data bestaan over mensenrechtenschendingen die gebeuren tegen deze groep.⁴²

Het Nederlandse algemeen ambtsbericht over Venezuela van juni 2020 meldt dat er geen aanwijzingen zijn dat er in Venezuela sprake is van onevenredige/discriminatoire bestraffing of oplegging van een straf van personen van de LGBT-gemeenschap bij een (strafrechtelijke) vervolging wegens een gemeenrechtelijk misdrijf.⁴³

Cedoca vroeg aan Quiteria Franco, algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, of ze weet had van rechtszaken waarin LGBT-persoonen een hardere straf kregen opgelegd omwille van hun seksuele geaardheid. De activiste antwoordde hier geen weet van te hebben:

“No, we have no knowledge of such situations in convictions. However, we do know from reports by other NGO’s that LGBT people in prison are separated from the rest of the prisoners, for protection. Reports say that they are summited to forced labor by the leader of the prisoners. They are not given their medication for transition or for IHV. They are not allowed spouse visitation since same sex relationship are not recognized as legal.”⁴⁴

1.2.2. Ten opzichte van daders van geweld

Volgens vertrouwelijke bronnen geconsulteerd voor het Nederlandse algemeen ambtsbericht van juni 2020 kunnen seksuele minderheden en transgenders wel aangifte doen in het geval van discriminatie of andere misstanden tegen hen maar bestaat er geen systeem binnen de advocatuur of het Openbaar Ministerie om dergelijke aangiftes adequaat te behandelen. Het is per geval afhankelijk. Als je de juiste mensen kent of genoeg geld hebt om een goede advocaat te betalen is de kans groter dat je aangifte in behandeling genomen wordt. Verschillende bronnen in het algemeen ambtsbericht menen dat het vertrouwen in de Venezolaanse rechtsstaat is verdwenen en dat hierdoor personen uit deze gemeenschappen veelal geen aangifte doen van discriminatie of agressie tegen hen.⁴⁵

De ngo Unión Afirmativa de Venezuela verklaart in het rapport van het European Asylum Support Office (EASO) over Venezuela van augustus 2020, dat seksuele minderheden en transgenders klacht kunnen indienen voor discriminatie en geweld bij het Openbaar Ministerie, het Bureau van de Ombudsman of de politie maar dat dit in de praktijk zelden gebeurt. LGBT-persoonen hebben te maken

⁴¹ AI, 07/04/2021, [url](#); US Department of State, 30/03/2021, [url](#); HRW, 01/2021, [url](#); Freedom House, 03/2021, [url](#)

⁴² IACHR, 30/03/2021, [url](#)

⁴³ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 47, [url](#)

⁴⁴ Franco Q., e-mail, 28/02/2022

⁴⁵ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 48, [url](#)

met angst, schuld en schaamte en durven hierdoor vaak geen klacht indienen. Er zijn ook gevallen van spot en mishandeling door de autoriteiten. Vaak wordt hun klacht ook van de ene instantie naar de andere doorgestuurd zonder dat er uitspraak wordt gedaan. Dezelfde bron geeft aan dat in gevallen van klachten tegen een overheidsfunctionaris of een overheidsagentschap, deze klachten door de autoriteiten meestal worden uitgesteld totdat de verjaringstermijn afloopt.⁴⁶

Er zijn geen LGBT-specifieke protocollen om misdaden gerelateerd aan seksuele geaardheid en genderidentiteit te onderzoeken, aldus de ngo Fundación Reflejos de Venezuela. Instellingen onderzoeken zelden gevallen van discriminatie of schending van de rechten van LGBT-persoonen omdat zij als een minderheid worden beschouwd, met meestal weinig economische of politieke invloed. Misdriften tegen LGBT-persoonen worden, volgens de ngo AC Venezuela Igualitaria, door de autoriteiten opgetekend als misdaden van passie, afrekeningen of misdriften door uitlokking.⁴⁷

Ngo's vermeldden in het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse zaken over 2020 dat de ordediensten in zaken van geweld tegen seksuele minderheden vaak onvoldoende onderzochten of het geweld plaatsvond omwille van de seksuele geaardheid van het slachtoffer.⁴⁸

Een groep activisten protesteert op 11 oktober 2021 voor het hoofdkantoor van het Openbaar Ministerie in Carabobo, Caracas, om gerechtigheid te eisen voor de in Venezuela geregistreerde haatmisdriften tegen seksuele minderheden en transgenders. De activisten verwijten het Openbaar Ministerie voortdurend misdaden en haatmisdriften tegen seksuele minderheden en transgenders te negeren en dit vanwege hun seksuele geaardheid en/of genderidentiteit. Ze eisen eveneens de oprichting van gespecialiseerde aanklagers in zaken van discriminatie en geweld tegen mensen uit deze gemeenschap.⁴⁹

Het mensenrechtenrapport van de IACHR voor Venezuela van maart 2021 verwelkomt de oprichting van het bureau van de speciale ombudsman voor seksuele minderheden eind 2020.⁵⁰ Het bureau heeft een nationale bevoegdheid voor het beschermen van seksuele minderheden. Het bureau is naar eigen zeggen bedoeld om de cultuur van discriminatie, uitsluiting en geweld tegen de LGBT-gemeenschap te bestrijden en academische vorming en training voor ambtenaren te bevorderen.⁵¹ Volgens de ngo Acción Ciudadana contra el Sida (ACCSI) is de oprichting van dit bureau louter symboolpolitiek waarbij de autoriteiten de indruk willen wekken de aanbevelingen zoals geformuleerd door de VN na te leven. Volgens ACCSI heeft dit bureau half 2021 nog geen strafrechtelijke maatregelen genomen inzake haatmisdriften.⁵²

Op de vraag van Cedoca of het voor seksuele minderheden en transgenders mogelijk is om klacht in te dienen bij de politie, wat de eventuele obstakels hierbij zijn en of er gevolg wordt gegeven aan deze klachten antwoordt Quiteria Franco het volgende:

"No, on the contrary. Police and security forces are among the first perpetrators of violence against LGBT people due to their sexual orientation and gender identity or gender expression.

The main obstacle is stigma due to sexual orientation from public employees. Second, not having a Law that prohibits and establishes sanctions against discrimination. So if criminal offenses based on social orientation are not identified there are no ways to sanction and establish a punishment.

⁴⁶ EASO, 24/08/2020, p. 127, [url](#)

⁴⁷ EASO, 24/08/2020, p. 128, [url](#)

⁴⁸ US Department of State, 30/03/2021, [url](#)

⁴⁹ El Informador, 11/10/2021, [url](#)

⁵⁰ IACHR, 30/03/2021, [url](#)

⁵¹ Ultimas Noticias, 03/12/2020, [url](#)

⁵² TalCual, 13/07/2021, [url](#)

Is there any follow up on these complaints? Most of the time cases are unsolved. Impunity in the country is about 95% according to reports from several NGOs.

Are there statistics available on how authorities deal with these complaints? No, in Venezuela there are no public statistics since 2015. The Government does not make public any information about any issue.

Have there been recent convictions of perpetrators of violence against LGBTI- persons? In 2021, as I mentioned before in only two cases two people were convicted for murdering one trans woman."⁵³

Tamara Adrián geeft het volgende antwoord op dezelfde vraag:

"The situation concerning police and judiciary authorities has not changed. In the absence of official data, the NGO's had visibilized around 40 hate crimes during 2021. And only one or two of them had a proper investigation conducted to incriminate their authors. Activists had organized protests at the offices of the General Attorney (Fiscal General) protesting for the lack of investigation of hate crimes. During the first 2 months of 2022, we have visibilized some 12 hate crimes, and none of them had been officially investigated. Impunity is the rule. In our knowledge no single case had been decided in the past years, punishing the authors of hate crimes or aggressions."⁵⁴

1.3. Houding van de politie en andere veiligheidsdiensten

In februari 2017 werd transgender Sam Seijas samen met zijn dochter fysiek en verbaal mishandeld om zijn genderidentiteit door politieagenten toen hij net bij het politiebureau was geweest om een klacht in te dienen.⁵⁵

In het onderzoek van Tamara Adrián van augustus 2019 geeft de overgrote meerderheid van de respondenten aan nooit klacht in te dienen bij de politie wegens discriminatie en verbale intimidatie. In het geval van transmannen verklaarde 100 % van de respondenten nooit klacht in te dienen bij de politie.⁵⁶

In maart 2022 bevestigt Adrián per e-mail aan Cedoca dat er geen cijfers bestaan over politiegeweld ten aanzien van seksuele minderheden maar dat slachtoffers in dergelijke situatie ook geen klacht durven indienen.

"There is no official reports concerning police violence against sexual minorities. The main cause is fear of the victims to denounce the abuses and violence. Because they might be subject to retaliation."⁵⁷

Quiteria Franco verklaart hierover aan Cedoca dat er geen cijfers bestaan over misdrijven tegen leden van de LGBT-gemeenschap en ook niet over misdrijven gepleegd door de politie.

"There are no official reports of crimes against LGBTI people. In 2021, 21 LGBTI people were killed some of them from police officers in public places."⁵⁸

De internationale onderzoeksmisssie van de Verenigde Naties (VN) verklaart in haar gedetailleerde onderzoeksrapport over Venezuela van 15 september 2020 dat er "redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de Venezolaanse autoriteiten en veiligheidstroepen sinds 2014 ernstige

⁵³ Franco Q., e-mail, 28/02/2022

⁵⁴ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

⁵⁵ SDGLN, 08/02/2017, [url](#)

⁵⁶ Adrián T., 2020, p. 133, [url](#)

⁵⁷ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

⁵⁸ Franco Q., e-mail, 28/02/2022

mensenrechtenschendingen hebben gepland en gepleegd, waarvan sommige - inclusief willekeurige executies en het systematische gebruik van foltering - misdaden tegen de mensheid vormen".⁵⁹ De missie onderzocht eveneens 45 gevallen van seksueel geweld. De 45 incidenten omvatten 89 specifieke daden van seksueel geweld. Bij veel van de incidenten waren meerdere slachtoffers betrokken. Van deze incidenten vonden er negen plaats in het kader van demonstraties, 34 vonden plaats tijdens verhoor of detentie van beoogde dissidenten of tegenstanders en twee vonden plaats tijdens veiligheidsoperaties. Zo'n 74 % van de incidenten betrof seksueel geweld tegen mannen en 30% betrof seksueel geweld tegen vrouwen. De gevallen die door de missie zijn onderzocht en geverifieerd, zijn consistent met bredere rapportagetrends over seksueel- en gendergerelateerd geweld in Venezuela van 2014 tot 2019, aldus de missie. Revictimisatie (waarbij personen opnieuw slachtoffer worden van geweld) door openbare en gerechtelijke functionarissen, gebrek aan steun voor slachtoffers, gebrek aan vertrouwen in ordediensten en angst voor represailles, vaak als gevolg van expliciete en impliciete bedreigingen, zijn volgens de onderzoekers bovendien factoren die bijdragen aan ernstige onderrapportage. Uit onderzoeksmissies blijkt dat het gebruik van seksueel geweld als repressieve techniek tijdens arrestatie en detentie alomtegenwoordig is. Zo dreigden leden van de GNB (*Guardia Nacional Bolivariana*, Nationale Garde) en de PNB (*Policía Nacional Bolivariana*, Nationale Politie) met het verkrachten van zowel mannelijke als vrouwelijke arrestanten, waaronder ook leden van de LGBT-bevolking. Bijvoorbeeld, een in 2014 gearresteerde getuige verklaarde aan de onderzoeksmissie dat GNB-functionarissen een transvrouw tijdens een demonstratie vasthielden en haar dreigden te verkrachten.⁶⁰ De onderzoeksmissie documenteerde verschillende gevallen waarin functionarissen van alle ordediensten homofobe en seksistische beledigingen gebruikten tegen zowel mannelijke als vrouwelijke individuen. Dit gebeurde zowel in de context van arrestaties, als bij huiszoekingen en ondervragingen. Vaak wordt er gedreigd met verkrachting. Personen behorende tot de seksuele minderheden en transgenders die met de onderzoekers spraken, verklaarden dat extra belemmeringen hen ervan weerhielden om klacht in te dienen tegen de ordediensten. Een lid van de LGBT-gemeenschap verklaarde:

"In Venezuela, we are afraid to make formal complaints. This fear is even stronger when you are homosexual. You will not go to a prosecutor's office and tell them you were tortured for being homosexual. That process signifies revictimization. You know they will make fun of you. As a lesbian woman, as a gay man, even more so if you are transgender."⁶¹

Fundación Reflejos de Venezuela verklaart aan de onderzoeker van het EASO-rapport dat zij soms voorzien in bewustmakingstraining voor lokale politieagenten maar dat de training verloren gaat omdat de agenten constant roteren.⁶²

⁵⁹ UN Human Rights Council (HRC), 15/09/2020, [url](#)

⁶⁰ UN Human Rights Council (HRC), 15/09/2020, p. 379, [url](#),

⁶¹ UN Human Rights Council (HRC), 15/09/2020, p. 381, [url](#)

⁶² EASO, 24/08/2020, p. 127, [url](#)

2. Sociaal klimaat

2.1. Houding van de maatschappij

2.1.1. Sociale percepties van seksuele minderheden en transgenders

De onderzoeksmismissie van de VN beschrijft de Venezolaanse maatschappij als volgt in haar rapport van 15 september 2020:

“Patriarchal roles and stereotypes emphasize the ideal woman as a mother figure within the domestic sphere, and sexualize young women outside this role. Stereotypes also apply to men through the continued prevalence of *machismo*, which demands an exaggerated masculinity rooted in a man’s role to defend his family, and, by extension, his homeland. *Machista* stereotypes weaponize homophobia and misogyny to discredit male opponents by insinuating their homosexuality or femininity, both of which connote weakness and defenselessness. These gender roles and stereotypes are reinforced during the perpetration of violence.”⁶³

In juni 2020 publiceert de digitale krant TalCual een reeks artikels over de rechten van seksuele minderheden in het land. De krant begint haar reportagereeks met erop te wijzen dat de wortels van machismo en homofobie in de Venezolaanse samenleving, de afwezigheid van een wet die het recht op non-discriminatie op basis van seksuele geaardheid en genderidentiteit garandeert, het wantrouwen in het Venezolaanse gerechtelijk systeem en de angst om aangifte te doen, maken dat de LGBT-gemeenschap een van de kwetsbaarste gemeenschappen is in het land is.⁶⁴

Verscheidene bronnen maken melding van gevallen waarbij seksuele minderheden en transgenders worden nageroepen of belaagd omwille van hun seksuele oriëntatie door personen uit hun buurt.⁶⁵

Uit het onderzoek van Tamara Adrián van augustus 2019, blijkt eveneens dat de overgrote meerderheid van de respondenten aangeeft regelmatig te maken te hebben met discriminatie en verbale discriminatie omwille van hun geaardheid (Zie 2.1.4.1. Discriminatie).⁶⁶ In het onderzoek wordt aan de respondenten eveneens gevraagd of ze menen dat discriminatie, verbale intimidatie of het fysiek geweld de afgelopen vijf jaar (2014-2019) in Venezuela is toegenomen of afgenomen. Hierbij komen volgende resultaten naar voren:⁶⁷

- 41 % van de lesbiennes denkt dat het iets is afgenomen terwijl 32 % vindt dat het niet is veranderd. Zo’n 18 % denkt dat het iets is gestegen en 9 % vindt dat het merkbaar is toegenomen.
- Zo’n 29% van de homoseksuele mannen vindt dat het geweld is afgenomen terwijl 43 % denkt dat het niet is veranderd. Zo’n 13 % vindt dat het is licht gestegen en 9 % is van mening dat het aanzienlijk is toegenomen.
- Bij de transvrouwen vindt 50 % dat discriminatie, verbale intimidatie en geweld licht zijn gestegen. Zo’n 25 % vindt dat er geen verandering is en de overige 25 % schat dat er sprake is van een lichte daling.

⁶³ UN Human Rights Council (HRC), 15/09/2020, p. 370, [url](#)

⁶⁴ TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

⁶⁵ Voice of America, 04/02/2019, [url](#)

⁶⁶ Adrián T., 2020, [url](#)

⁶⁷ Adrián T., 2020, p. 203, [url](#)

- Bij de transmannen is 21 % van mening dat het aanzienlijk is toegenomen terwijl 21 % vindt dat het licht is gestegen. Zo'n 36 % schat dat het niet veranderd is terwijl 14 % aangeeft dat het licht is afgenomen en 7 % aangeeft dat het merkbaar is afgenomen

In een opiniestuk in de krant El Diario van mei 2020 wijst een Venezolaanse homoseksueel op het feit dat het woord *marico* (*fagot*) dermate is ingeburgerd dat er niet meer wordt bij stilgestaan hoe kwetsend het is. Hij verwijst hierbij naar het feit dat homofobie cultureel aanvaard en genormaliseerd is in Venezuela. Bijvoorbeeld, wanneer een vriend te laat komt, zal men bijvoorbeeld zeggen "die *marico* is altijd laat" of "wees niet zo een *marico*", "dat is echt *marico*".⁶⁸

In september 2021 hekelen activisten het zogenaamde recht van winkeliers om de toegang tot hun zaak aan personen te ontzeggen. Dit recht werd ingeroepen door de uitbaters van een pizzeria om een homoseksueel koppel uit de zaak te zetten omdat ze openbaar affectie toonden en het feit dat er minderjarigen in de zaak aanwezig waren. Volgens de activisten staat het recht van winkeliers om over de toegang tot hun zaak te beslissen haaks op het recht op anti-discriminatie ten aanzien van seksuele minderheden.⁶⁹

2.1.2. Geweld ten aanzien van seksuele minderheden en transgenders

Venezuela is in het algemeen een van de meest gewelddadige landen binnen Latijns-Amerika. Wanneer de algemene moordcijfers van de verschillende landen in de regio worden vergeleken moet Venezuela voor 2021 enkel Jamaica laten voorgaan. Venezuela kent in 2021 een moordcijfer van 40,9 gewelddadige overlijdens per 100.000 inwoners. Een groot aandeel van deze gewelddadige overlijdens is te wijten aan het gebruik van buitensporig geweld door de diverse ordediensten.⁷⁰

Er zijn weinig betrouwbare cijfers over geweld ten aanzien van seksuele minderheden in Venezuela te vinden. De autoriteiten hebben geen betrouwbare statistieken. Men moet zich beroepen op berichten in de media maar ook hier wordt dergelijke informatie niet altijd vermeld. Bovendien wenst de familie ook niet altijd openbaar te maken dat het misdrijf te maken heeft met de seksuele geaardheid van het slachtoffer, vaak uit schaamte.⁷¹ Volgens bronnen geraadpleegd voor het EASO-rapport zijn de kwetsbaarste bevolkingsgroepen voor geweld transpersonen, interseks-personen en gefeminiseerde homo's.⁷² Volgens Fundación Reflejos de Venezuela lopen lesbiennes ook het risico op verkrachtingen "om hen te straffen".⁷³

Bronnen aangehaald in het Nederlandse algemeen ambtsbericht maken melding van geweldsincidenten tegen seksuele minderheden en transgenders in Venezuela. Vooral transgenders zijn doelwit van dergelijk geweld.⁷⁴ Alberto Nieves van de ngo Acción Ciudadana contra el Sida verklaart dat het gebruik van denigrerende opmerkingen over seksuele geaardheid waarmee hoge overheidsfunctionarissen politieke tegenstanders in diskrediet proberen te brengen heeft bijgedragen aan het klimaat waarin dit gebeurt.⁷⁵

Ngo's aangehaald in het Crime and Safety rapport voor Venezuela 2020 van de Overseas Security Advisory Council (OSAC) maken voor 2019 melding van verschillende incidenten en geweld ten aanzien

⁶⁸ El Diario, 02/05/2020, [url](#)

⁶⁹ TalCual, 03/10/2021, [url](#)

⁷⁰ InSight Crime, 01/02/2022, [url](#)

⁷¹ EASO, 24/08/2020, p. 125, [url](#)

⁷² EASO, 24/08/2020, p. 125, [url](#)

⁷³ EASO, 24/08/2020, p. 125, [url](#)

⁷⁴ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

⁷⁵ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, [url](#)

van seksuele minderheden en transgenders. De meeste incidenten vonden plaats tegen transgenders.⁷⁶

Uit het onderzoek van Adrián van augustus 2019 blijkt dat geweld een ernstig probleem is, vooral in school- en familiale context. Maar ook op de straat. Het laat zien dat er verschillen zijn afhankelijk van de seksuele oriëntatie en de genderidentiteit. Zo worden transvrouwen (38 %), homomannen (22 %) en transmannen (21 %) het vaakst geconfronteerd met geweld, tegenover 4 % van de lesbische vrouwen.⁷⁷

Cedoca stelt in februari 2022 de vraag aan Quiteria Franco of zij een stijging bemerkt in het aantal gevallen van agressie tegen seksuele minderheden sinds de covidpandemie. Quiteria antwoordt dat dit volgens haar zeker het geval is en dat in 2021 minstens 21 personen uit de LGBT-gemeenschap vermoord werden. Als een van de redenen van het toegenomen geweld haalt ze aan dat steeds meer jongeren zich publiekelijk willen tonen als behorende tot de LGBT-gemeenschap:

“Yes, Cases of hate crimes have increased. In 2021, at least 21 LGBT people were murdered according to publications in local newspapers and via friends or family of the victims. Only in two cases the killer/aggressor was convicted, one of them was a policeman who turned himself in to the authorities. Additionally, since restrictions due to covid were lifted in November 2021, cases of discrimination in public places such as parks and restaurants have also increased. I believe this happens because there are changes in society, especially in young people who want to live a normal life out in the open and society is still reluctant to accepting these changes. Also, because no legal recognition of LGBT rights have been done so the underlying message is that same sex couples are not accepted, so gay people are not accepted.”⁷⁸

In juni 2021 werden drie personen uit de LGBT-gemeenschap in Caracas vermoord. Naar aanleiding hiervan riep de IACHR de regering van Nicolás Maduro op deze zaken met de nodige zorgvuldigheid te onderzoeken. Mensenrechtenverdedigers demonstreerden eveneens in augustus 2021 voor het Openbaar Ministerie, in Caracas, om te eisen dat er een onderzoek naar de moorden zou worden geopend.⁷⁹

Volgens Transgender Europe werden tussen 2008 en 2020 126 transpersonen vermoord in Venezuela.⁸⁰ De organisatie Transrespect meldt in haar jaarlijkse update van november 2021 dat het jaar 2021 in het algemeen een van de dodelijkste jaren was voor transpersonen. In totaal werden wereldwijd 375 moorden geregistreerd op trans- en genderdiverse personen tussen 1 oktober 2020 en 30 September 2021. Dit is een stijging van 7 % tegenover 2020. Het merendeel van de moorden (70 %) vond plaats in Latijns-Amerika, waarbij Brazilië op de eerste plaats komt. Voor Venezuela werden in 2021 drie moorden geregistreerd door de organisatie. Voor de periode 2008-2021 komt het aantal geregistreerde moorden op transpersonen hiermee op 129.⁸¹

⁷⁶ OSAC, 21/07/2020, [url](#)

⁷⁷ Adrián T., 2020, p. 133, [url](#)

⁷⁸ Franco Q., e-mail, 28/02/2022

⁷⁹ TalCual, 12/08/2021, [url](#)

⁸⁰ El Nacional, 17/06/2021, [url](#)

⁸¹ Transrespect.org, 11/11/2021, [url](#)

2.1.3. Schending van rechten

2.1.3.1. Discriminatie

Het mensenrechtenrapport van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken voor 2020 vermeldt dat lokale politie en particuliere veiligheidstroepen soms leden van de LGBT-gemeenschap de toegang tot winkelcentra, openbare parken en recreatiegebieden ontzeggen.⁸²

Het onderzoek van Tamara Adrián naar de socio-economische levensomstandigheden van de Venezolaanse LGBT-bevolking in Venezuela en in het buitenland van augustus 2019, geeft aan dat de discriminatie van deze gemeenschap grotendeels te wijten is aan het ontbreken van een overheidsbeleid dat gelijkheid bevordert en discriminatie en geweld bestrijdt. In het onderzoek van Adrián geven 72 % van de homomannen, 68 % van de lesbische vrouwen, 55 % van de biseksuelen, 75 % van de transvrouwen en 93 % van de transmannen aan, te maken te hebben discriminatie en verbale intimidatie.⁸³

Tamara Adrián verklaart per e-mail aan Cedoca, op de vraag of er indicaties zijn dat geweld/discriminatie is toegenomen sinds de COVID-19-pandemie, dat discriminatie ten aanzien van transgenders lijkt toegenomen. Vooral op het gebied van toegang tot de gezondheidszorg.

“There is no data available. It is our perception (feeded by comments in the social media and direct information) that some forms of discrimination, particularly against trans people, had increased noticeably during the pandemics, particularly with regard to medical treatment of Covid, and lack of income of trans women conducting sexual work, because of the confinement. We also have information about the lesser number of trans people engaged in sexual work, mostly because they've fled the country due to the economic crisis.”⁸⁴

Freedom House stelt in haar rapport van 2021 dat:

“Although discrimination based on sexual orientation is barred, LGBT+ Venezuelans face widespread intolerance and are occasionally subjected to violence. Segments of the population that were already disadvantaged or marginalized have suffered disproportionately from Venezuela’s economic and health crises.”⁸⁵

In maart 2020 wijst de organisatie Diversxs, welke opkomt voor de rechten van de LGBT-gemeenschap in Latijns-Amerika, op het feit dat transpersonen ernstige hinder ondervinden bij het uitoefenen van hun rechten die beschermd zijn door de Venezolaanse grondwet. Dit, doordat transpersonen hun geslacht niet wettelijk kunnen wijzigen op hun identiteitskaart en het feit dat tot op heden geen enkele transpersoon erin geslaagd is zijn/haar naam te laten wijzigen. Het wettelijke gebrek aan erkenning van hun identiteit heeft gevolgen voor hun recht op gezondheid, toegang tot justitie, het recht om te werken en het recht op onderwijs.⁸⁶

Verschillende ngo’s aangehaald in het OSAC-rapport van 2020 berichten over lokale politie en particuliere veiligheidstroepen die in 2019 personen behorende tot een seksuele minderheid of transgenders de toegang verhinderden in winkelcentra, openbare parken en recreatiegebieden.⁸⁷

2.1.3.2. Recht op voedselpakketten

Reeds verschillende jaren kampt Venezuela met een zeer ernstige politieke en economische crisis (zie 3.1. Algemene situatie van het land). Volgens Tamara Adrián wordt deze crisis harder gevoeld door

⁸² US Department of State, 30/03/2021, [url](#)

⁸³ Adrián T., 2020, [url](#)

⁸⁴ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

⁸⁵ Freedom House, 03/2021, [url](#)

⁸⁶ Diversxs, 31/03/2020, [url](#)

⁸⁷ OSAC, 21/07/2020, [url](#)

de leden van de LGBT-gemeenschap omwille van het feit dat zij reeds een kwetsbare groep vormden in de maatschappij voor de crisis. Door de huidige chaos in het land worden de rechten van deze gemeenschap nog meer naar de bodem geduwd, aldus Adrián.⁸⁸

Volgens Quiteria Franco hebben koppels die bestaan uit twee personen van hetzelfde geslacht geen recht op de gezinsvoedselpakketten in het kader van het CLAP-programma⁸⁹, omdat zij niet als gezinnen worden beschouwd. Ook transgenders ondervinden problemen met hun toegang tot de voedselpakketten omdat zij geen identiteitsdocumenten hebben waarop hun gender wordt erkend. Supermarkten worden gedwongen biometrische leesmachines te installeren, zodat elke koper kan worden geïdentificeerd en men kon nagaan hoeveel producten ze hadden gekocht om hamsteren te vermijden. Dit systeem treft transgenders, vanwege de incongruentie tussen hun genderidentiteit en de juridische identiteit vermeldt op hun identiteitsdocument, aldus Franco.⁹⁰

Het rapport van Derechos Digitales van april 2021 stelt eveneens dat leden van de LGBT-gemeenschap risico lopen te worden gediscrimineerd bij de distributie van de CLAP-voedseldozen. Het zijn immers de lokale gemeenschapsraden die verantwoordelijk zijn voor de verkoop en verdeling van deze voedseldozen. Hierdoor bevinden homoseksuele koppels en transgenders zich in een precaire situatie omdat het afhangt van de leden van deze lokale gemeenschapsraden of ze al dan niet in aanmerking komen.⁹¹

Ook uit het onderzoek van Adrián van augustus 2019 blijkt dat koppels van hetzelfde geslacht alsook transpersonen de voedseldozen van de overheid vaak niet kunnen ontvangen omwille van hun geaardheid.⁹² Adrián bevestigt dit in maart 2022 opnieuw aan Cedoca wanneer per e-mail werd gevraagd naar de toegang tot deze voedseldozen:

“Evidence show that: 1) Same-sex families are excluded from access to subsidized food arguing that they are not legally a family; and 2) Trans persons are often excluded because the lack of a legal identity matching their gender identity.”⁹³

2.1.3.3. Recht op werk

Bronnen gecontacteerd in het kader van het EASO-rapport over Venezuela van augustus 2020 geven aan dat het voorkomen van discriminatie op het werk, afhangt van de fysieke verschijning van de LGBT-persoon. AC Venezuela Igualitaria verklaart aan de onderzoeker van EASO dat “als de persoon een mannelijke homo of gefeminiseerde lesbienne is, de kans groot is dat de persoon geen problemen zal ondervinden bij het vinden van werk. Als de werkgever of collega's erachter komen maar de persoon “gedraagt zich” zou de persoon evenmin problemen ondervinden”.⁹⁴ Unión Affirmativa de Venezuela verklaart eveneens aan de EASO-onderzoeker dat voor er lesbische vrouwen en homomannen, wiens mannelijkheid of vrouwelijkheid niet zichtbaar is, geen probleem is. Het probleem stelt zich wanneer die mannelijkheid bij lesbiennes en vrouwelijkheid bij homo's zichtbaar wordt. Op dat moment ontstaat afwijzing. Afwijzing komt op de werkvloer tot uiting door het maken van grappen, opmerkingen en het niet krijgen van taken”.⁹⁵ LGBT-persoon wiens fysieke verschijning anders is dan hun biologische geslacht, vinden meestal informeel, laagbetaald werk als straatverkopers, veiligheidsagenten, in callcenters of in schoonheidssalons.⁹⁶ Werkloosheid dwingt ook veel

⁸⁸ Voice of America, 04/02/2019, [url](#)

⁸⁹ *Comité Local de Abastecimiento y Producción* (CLAP) zijn comités voor voedselverspreiding die voedselpakketten met basisvoedsel van de overheid distribueren.

⁹⁰ Voice of America, 04/02/2019, [url](#)

⁹¹ Derechos Digitales, 13/04/2021, [url](#)

⁹² Adrián T., 2020, [url](#)

⁹³ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

⁹⁴ EASO, 24/08/2020, [url](#)

⁹⁵ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

⁹⁶ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

transvrouwen in de prostitutie.⁹⁷ Uit het onderzoek van Adrián blijkt ook dat de discriminatie en verbale agressie op het werk dubbel zo veel voorkomt ten aanzien van transvrouwen (57 %, 67 %) en transmannen (57 %, 50 %) ten opzichte van homomannen en lesbiennes.⁹⁸

2.1.3.4. Recht op gezondheidszorg

Bronnen gecontacteerd in het EASO-rapport stellen dat discriminatie van transgenders in het ziekenhuis kan voorkomen. Ze krijgen niet de juiste behandeling of worden doorgestuurd van het ene ziekenhuis naar het andere.⁹⁹ Sinds de COVID-19-pandemie is deze vorm van discriminatie volgens Tamara Adrián nog toegenomen.¹⁰⁰

Ook hebben deze persoon problemen om aan hormoonbehandelingen te raken, grotendeels ook te wijten aan de gebrekkige ziekenhuisinfrastructuur in het land. Ze gaan vaak over tot zelfbehandeling of verlaten het land om toegang te hebben tot de juiste behandeling.¹⁰¹

Het rapport van Freedom House 2020 stelt dat personen die leven met hiv / aids lijden onder het regeringsbesluit om te stoppen met het subsidiëren van antiretrovirale geneesmiddelen.¹⁰² Ook de IACHR wijst in het rapport over de situatie in 2019, op de toegenomen migratie van LGBT-personen met hiv naar andere landen in de regio, als gevolg van een tekort aan behandelingen en specifieke medicijnen. De Commissie wijst er eveneens op dat transgenders moeilijk toegang hebben tot hormonale behandelingen in Venezuela. Deze situatie leidt ertoe dat transgenders zich moeten wenden tot de ongereguleerde markt om hun behandelingen voort te zetten, wat een ernstig risico inhoudt voor hun lichamelijke en geestelijke gezondheid.¹⁰³

Volgens onderzoek van Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+) en ACCSI welke zich inzet voor de belangen van personen besmet met hiv, kende Venezuela tussen januari 2020 en juli 2020 een tekort van 64 % in de beschikbaarheid van antiretrovirale geneesmiddelen. Er bestaan geen officiële cijfers van het aantal personen die lijden aan hiv/aids in Venezuela maar het recente rapport van ACCSI schat hun aantal op ongeveer 110.000 personen. Iets meer dan 40.000 onder hen hebben in deze periode hun medicatie kunnen ontvangen, vooral dankzij internationale samenwerking en donaties.¹⁰⁴

Tamara Adrián wijst in maart 2022 eveneens per e-mail aan Cedoca op de ernstige tekorten die er bestaan met betrekking tot de beschikbaarheid van antiretrovirale geneesmiddelen. Naast de tekorten is er maar één soort medicijncocktail beschikbaar die niet voor iedereen werkt, aldus Adrián.

“During several years the absence of antiretrovirals was almost absolute. In 2018 the Government -pressured by the civil society- entered into an agreement with the Global Fund, for an emergency loan providing antiretrovirals and some Liza tests. During the pandemics, NGO's showed that distribution was irregular and that some antiretrovirals were expired or preserved without complying with the appropriate preservation measures. There is only one cocktail available. Persons with resistance to the cocktail do not have other options except to emigrate or try to get an alternative formulae from humanitarian help from abroad. Besides, in some States the distribution was very irregular, and NGO's often denounced the absence of antiretrovirals available.

The original agreement was for a duration of 3 years and expired in December 2021. It has been difficult to reach the agreement for extension, because of the request of PAHO to supervise and

⁹⁷ Caracas Chronicles, 30/06/2019, [url](#)

⁹⁸ Adrián T., 2020, [url](#)

⁹⁹ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

¹⁰⁰ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

¹⁰¹ EASO, 24/08/2020, p. 124, [url](#)

¹⁰² Freedom House, 2020, [url](#)

¹⁰³ IACHR, 2020, [url](#)

¹⁰⁴ Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+), Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), 27/08/2020, [url](#)

conduct distribution together with the civil society, and the negative of the Government to accept this "unacceptable interference".¹⁰⁵

Het uitbreken van de coronacrisis heeft een ernstige invloed op de situatie van personen besmet met hiv en hun toegang tot medicatie. Deze situatie geldt niet enkel voor personen uit de LGBT-gemeenschap maar voor alle personen die lijden aan hiv/aids. Uit het rapport van RVG+ en ACCSI blijkt dat deze personen in 2020 nog minder toegang tot hun noodzakelijke medicatie hadden omwille van de ernstige mobiliteitsbeperkingen die werden opgelegd door de autoriteiten ter bestrijding van Covid-19. Bovendien hadden deze personen als gevolg van de ineenstorting van het gezondheidssysteem vaak geen toegang tot de ziekenhuizen. De ziekenhuizen gaven prioriteit aan het bieden van zorg aan personen die lijden aan Covid-19 en stuurden personen besmet met hiv terug naar huis, omwille van het ontbreken van bedden, apparatuur, voorraden en personeel.¹⁰⁶

Dr Luis Madrid, chirurg en psychiater in Venezuela gespecialiseerd in de gezondheid van transgenders, verklaart dat het sinds 2018 onmogelijk is geworden in Venezuela om een geneesmiddel voor de hormoonvervangende behandeling te vinden.¹⁰⁷ Volgens dokter Madrid is de helft van de transgendergemeenschap vatbaar voor zelfmoord. Venezuela is bijna 30 jaar terug in de tijd gegaan. Mensen die hun hormoonvervangende behandeling onderbreken, isoleren zichzelf meestal. Hun lichamen veranderen dus ze willen niet in het openbaar gezien worden. Ze stoppen met hun werk, praten niet meer met vrienden en proberen zichzelf en hun lichaam te verbergen, aldus Madrid. Ook het tekort aan antiretrovirale middelen heeft een grote impact op deze transpersonen die hiv-positief zijn. De centra, getraind in transgender gezondheidsproblemen, zijn gesloten of zijn gedwongen hun diensten te dollariseren, waardoor het te duur wordt voor 95 % van de transgemeenschap. "Destijds hadden we solide netwerken om gezondheidskwesties voor de transgemeenschap te promoten. Deze netwerken zijn nu allemaal verloren. Transgenders leven in een harde context vol wreedheid, afwijzing en twijfel", aldus dokter Madrid die reeds twintig jaar werkt in Venezuela met de transgemeenschap.¹⁰⁸

2.2. Zichtbaarheid

2.2.1. Vrijheid van meningsuiting

In 2000 is in Caracas voor het eerst een kleine Gay Pride-mars gehouden. Sindsdien vindt deze mars jaarlijks plaats. In 2008 trekt de Gay Pride-mars in Caracas 40.000 deelnemers aan. In 2017 vindt een ander evenement plaats in Caracas: de Expo por la Diversidad Sexual Caracas 2017. Dit is een jaarlijks terugkerend evenement dat in 2013 voor het eerst is gehouden.¹⁰⁹

Op 30 juni 2019 vond in Caracas de 19^e Gay Pride-mars plaats. De organisatoren verzamelden ook handtekeningen om wetgeving te eisen wetgeving omtrent genderidentiteitsrechten, ouderlijke rechten voor ouders van hetzelfde geslacht en de opname van seksuele minderheden en transgenders in sociale programma's.¹¹⁰

¹⁰⁵ Adrián T., e-mail, 07/03/2022

¹⁰⁶ Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+) Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), 27/08/2020, [url](#)

¹⁰⁷ Caracas Chronicles, 30/06/2019, [url](#)

¹⁰⁸ Caracas Chronicles, 30/06/2019, [url](#)

¹⁰⁹ AC Venezuela Igualitaria, 2017, [url](#)

¹¹⁰ Venezuelanalysis.com, 01/07/2019, [url](#)

2.2.2. Ontmoetingsplaatsen

In Caracas zijn er bars, cafés, dansclubs en sauna's die zich exclusief richten op LGBT-bezoekers.¹¹¹ De crisissituatie (zie 3.1. Algemene situatie van het land) heeft het uitgaansleven in Venezuela wel veranderd. Veel mensen vinden 's avonds hun huis verlaten te gevaarlijk of kunnen zich het uitgaan eenvoudigweg niet permitteren.¹¹²

Fundación Reflejos de Venezuela gaf aan dat er in Caracas geen speciale wijken zijn maar wel verschillende bars. Unión Affirmativa de Venezuela gaf aan dat LGBT-personen open zijn over hun geaardheid maar enkel in zeer specifieke ruimtes zoals schoonheidssalons en bij de viering van LGBT speciale evenementen. Elk jaar wordt er ook een Pride-parade georganiseerd door regeringsgezinde LGBT-organisaties maar de andere LGBT-organisaties wonen dit evenement eveneens bij.¹¹³

2.2.3. Verenigingen

Zoals reeds eerder aangehaald treft de economische en politieke crisis van Venezuela de LGBT-gemeenschap hard. De rechten en belangen van de gemeenschap hebben onder de economische en politieke situatie te lijden en hebben geen prioriteit, aldus Tamara Adrián.¹¹⁴ De financiering van veel ngo's die opkomen voor de rechten van de LGBT-gemeenschap is verminderd of helemaal stopgezet.¹¹⁵ Volgens een vertrouwelijke bron aangehaald in het Nederlandse algemeen ambtsbericht waren er in 2014 ongeveer veertig organisaties die zich inzetten voor de belangen van de LGBT-gemeenschap. Begin 2020 is dit aantal gereduceerd tot zes, aldus de bron. In de academische wereld worden studentenverenigingen die opkomen voor de rechten van de LGBT-gemeenschap niet erkend door de autoriteiten waardoor velen niet langer meer bestaan.¹¹⁶

De ngo's die in 2020 nog bestaan zijn onder andere de ACCSI, Divas de Venezuela, Diversidad e igualdad a través de las leyes (Diverlex), Fundación Reflejos de Venezuela en Unión Afirmativa. Allen hebben als doelstelling om de situatie van de LGBT-gemeenschap te monitoren en daar waar naar verluidt misstanden zijn deze aan de kaak te stellen. Ook zijn sommige ngo's actief op het gebied van onder andere educatie ter preventie van seksueel overdraagbare ziektes.¹¹⁷

Ook de bronnen geconsulteerd voor het EASO-rapport wijzen erop dat een groot deel van de organisaties die opkomen voor deze gemeenschap zijn verdwenen als gevolg van de economische en politieke crisis in het land. Ze noemen de huidige emigratie verwoestend voor de LGBT-bewegingen in Venezuela. Unión Afirmativa de Venezuela gaf aan dat in de meeste gevallen deze organisaties verdwijnen nadat de meest actieve activisten het land verlaten. Volgens Fundación Reflejos de Venezuela heeft ongeveer 75 % van de LGBT-activisten het land verlaten. Unión Affirmativa de Venezuela verklaart dat er in 2019 twaalf organisaties actief zijn. Het gebrek aan middelen vormen de grootste uitdaging aangezien organisaties geen financiering ontvangen van de overheid of internationale organisaties, aldus Fundación Reflejos de Venezuela.¹¹⁸ Een artikel van de krant TalCual wijst er eveneens op dat de laatste vijf jaar 66 % van de LGBT-organisaties niet langer actief is. De meeste organisaties zijn gestopt omdat hun belangrijkste activisten het land hebben verlaten. Soms

¹¹¹ Redford, Brian, 2017; Cruisinggays.com, s.d., [url](#)

¹¹² Citylab, 13/07/2016, [url](#)

¹¹³ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹¹⁴ Voice of America, 04/02/2019, [url](#)

¹¹⁵ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 50, [url](#)

¹¹⁶ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 50, [url](#)

¹¹⁷ Rijksoverheid Nederland, 06/2020, p. 50, [url](#)

¹¹⁸ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

zijn ze nog actief op sociale netwerken maar dit betekent niet dat ze daarom nog fysiek in Venezuela aanwezig zijn.¹¹⁹

In Venezuela bestaan er zowel LGBT-organisaties die de regering van Maduro steunen als organisaties die eerder oppositiegezind zijn. De verdeeldheid tussen deze organisaties neemt toe in het kader van de politieke polarisatie in het land. Binnen de LGBT-gemeenschap voelen de LGBT-organisaties die worden gezien als *Chavistas* zich gestigmatiseerd. Diegenen die worden gezien als zijnde van de oppositie, voelen dat ze kunnen worden vervolgd door de overheid, aldus AC Venezuela Igualitaria.¹²⁰

Volgens de vertegenwoordiger van AC Venezuela Igualitaria komen LGBT-organisaties weinig uitdagingen tegen in hun werk. In de afgelopen jaren zijn ze meer zichtbaar geworden in de media. Tijdens hun deelname aan demonstraties heeft de GNB ze goed behandeld, op enkele particuliere incidenten na.¹²¹ Volgens Unión Affirmativa de Venezuela is er een verschil tussen LGBT-organisaties die pro-regeringsorganisaties zijn en meer zichtbaarheid hebben en de oppositiegezinde organisaties die meer te maken hebben met "vervolging". LGBT-organisaties worden wel degelijk aangevallen, ook de regeringsgezinde organisaties. Dit gaat onder andere over intimidatie van haar leden, agressie tijdens demonstraties, pesterijen, webpagina's die gehackt worden en beschuldigingen van anti-imperialisme of pionnen van de VS te zijn. Fundación Reflejos de Venezuela gaf aan dat de organisatie haar politieke activisme heeft stopgezet en zich nu enkel op preventie van discriminatie concentreert. Volgens dezelfde bron is er veel agressie tegen LGBT-organisaties vooral wanneer LGBT-activisten politiek actief worden, inclusief door deel te nemen aan demonstraties.¹²²

De organisatie Venezuela Diversa publiceert in juni 2020 een overzicht van alle LGBT-organisaties die in Venezuela actief zijn, zowel op lokaal als nationaal niveau.¹²³ De organisatie geeft eveneens een overzicht van deze organisaties die zich specifiek richten op seksuele minderheden en transgenders die besmet zijn met het hiv-virus. Concreet vermeldt zij voor deze laatste groep volgende organisaties:¹²⁴

- Acción Solidaria, (acsol): <http://www.accionsolidaria.info/>
- Acción Ciudadana Contra el Sida. (ACCSI): www.accsi.org.ve
- Asociación civil asesoría en educación y salud: www.ases.org.ve
- Positivos en colectivos: www.positivosencolectivo.blogspot.com
- Azul Positivo: <https://www.azulpositivo.org/>
- Stopvih : <https://www.stopvih.org/>

In september 2021 publiceert Diversxs.lgbt, een collectief van professionals en studenten uit verschillende rechtsgebieden en sociale wetenschappen gewijd aan diversiteitsonderzoek, samen met Amnesty International (AI) een handboek dat alle ngo's die werken rond seksuele diversiteit, zowel nationaal als lokaal, opsomt. Het handboek maakt melding van 28 organisaties binnen Venezuela.¹²⁵

Vijf medewerkers van de humanitaire organisatie Azul Positivo werden in januari 2021 gearresteerd en 31 dagen vastgehouden op beschuldiging van fraude en het witwassen van geld. Hun deelname aan een programma van de VN waarbij internationale fondsen werden overgemaakt zou aan de basis van de beschuldigingen liggen.¹²⁶

¹¹⁹ TalCual, 30/06/2020, [url](#)

¹²⁰ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹²¹ EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹²² EASO, 24/08/2020, p. 126, [url](#)

¹²³ Venezuela Diversa, 11/06/2020, [url](#)

¹²⁴ Venezuela Diversa, 11/06/2020, [url](#)

¹²⁵ Diversxs, 09/2021, [url](#)

¹²⁶ HRW, 05/02/2021, [url](#)

3. Socio-politieke context

3.1. Algemene situatie van het land

Gedurende 14 jaar, van 1999 tot 2013, was Hugo Chávez president van Venezuela.¹²⁷ Gedurende zijn ambtsperiode onderging Venezuela enorme politieke en economische veranderingen. Het land kreeg een nieuwe grondwet, een nieuwe wetgevende macht bestaande uit een kamer en zelfs een nieuwe naam, de Bolivariaanse Republiek Venezuela, genaamd naar de Zuid-Amerikaanse Simón Bolívar. Gesteund door hoge winstmarges op de olieprijs kon Chávez de rol van de overheid in de economie ook gevoelig uitbreiden, onder andere door het nationaliseren van verschillende bedrijven. De regering voorzag ook in allerlei sociale programma's om de armoede in het land terug te dringen, vooral gefinancierd door de winsten op olie.¹²⁸ In oktober 2012 kwam een einde aan zijn tweede ambtstermijn van zes jaar en voorzag men in nieuwe verkiezingen. Chávez, bij wie in juni 2011 kanker was vastgesteld, was ernstig ziek. Hij won de verkiezingen in oktober 2012 met 55,4 % van de stemmen. Zijn nieuwe ambtstermijn begon op 10 januari 2013 maar Chávez haalde zijn eedaflegging als president niet meer.¹²⁹ Op 5 maart 2013 stierf Hugo Chávez aan kanker.¹³⁰ Veertig dagen later werden nieuwe verkiezingen georganiseerd die gewonnen werden door Nicolás Maduro, met slechts een marge van minder dan 1,5 %. Chávez had Maduro, die ook zijn vicepresident was, zelf nog aangeduid als zijn opvolger.¹³¹ Venezuela was na de verkiezingen van april 2013, volgens een rapport van International Crisis Group (ICG) van mei 2013, een zeer verdeeld land met evenveel aanhangers van Chávez' regime als van de oppositie.¹³² Sinds 2014 vonden verschillende grote demonstratiegolven plaats gericht tegen de nieuwe president. Onder andere door de ineenstorting van de oliemarkt in 2014 en slecht beleid is de economie van Venezuela de afgelopen jaren aanzienlijk verslechterd. Volgens sommige economen is het de grootste economische ineenstorting buiten oorlogstijd van de afgelopen 45 jaar.¹³³

De humanitaire, gezondheids- en economische uitdagingen zijn gecompliceerder vanwege een aanzienlijk aanhoudend leiderschapsconflict tussen Nicolas Maduro, die in mei 2018 een zwaar omstreden verkiezing won, en Juan Guaidó, leider van de Nationale Vergadering, die zichzelf op 23 januari 2019 tot president uitriep. Begin januari 2022 hebben 6.04 miljoen Venezolanen het land verlaten, waarvan bijna 5 miljoen in Latijns-Amerika worden opgevangen.¹³⁴

De crisis veroorzaakt door het virus COVID-19 heeft deze situatie in Venezuela verder verslechterd. Voor de pandemie sprak het World Food Programme (WFP) van 9 miljoen Venezolanen, of 32 % van de bevolking, die te maken hadden met ernstige voedselonzekeerheid. Een situatie die nu enkel is verergerd. Ook de economie blijft verslechteren en de hyperinflatie toenemen, met een door het IMF geschatte inflatie van 15.000 % voor 2020. Een van de noodlijnen voor de Venezolanen zijn de maandelijkse inkomsten die ze krijgen toegestuurd via familieleden in het buitenland. De coronacrisis heeft deze inkomsten eveneens met 50 % verminderd.¹³⁵

Ook de gezondheidszorg heeft ernstig te leiden onder de economische crisis gevolgd door COVID-19-pandemie. Tussen 2015 en 2016 verergerde de crisis van de gezondheidszorg door het gebrek aan

¹²⁷ ICG, 16/05/2013, [url](#)

¹²⁸ CRS (Sullivan P.), 01/04/2015, [url](#)

¹²⁹ ICG, 16/05/2013, [url](#)

¹³⁰ Foreign Affairs (Penfold M.), 12/03/2013, [url](#)

¹³¹ ICG, 16/05/2013, [url](#)

¹³² ICG, 16/05/2013, [url](#)

¹³³ NYT(Kurmanaev A.), 17/05/2020, [url](#)

¹³⁴ R4V, 11/01/2022, [url](#)

¹³⁵ CSIS, 23/09/2020, [url](#)

basisvoorzieningen zoals water en elektriciteit, wat in 2019 samen met de vermindering van het personeel leidde tot een structurele ineenstorting van de gezondheidsdiensten. Sinds de pandemie wordt geschat dat het volksgezondheidssysteem in het algemeen een operationele reductie van 80 % heeft ondergaan.¹³⁶

In een podcastinterview met het Washington Office on Latin America (WOLA) legt Feliciano Reyna, oprichter en voorzitter van Acción Solidaria, uit hoe zijn organisatie vandaag werkt in Venezuela binnen de complexe politieke en humanitaire crisis.¹³⁷ Hij richtte zijn organisatie op in 1995 om tegemoet te komen aan de noden van de mensen besmet met hiv, waarvoor toen geen medicijnen beschikbaar waren en die werden geconfronteerd met discriminatie en stigmatisatie. Volgens Reyna zit Venezuela vandaag in dezelfde situatie. Bovendien werd zijn organisatie meer en meer geconfronteerd met hulpvragen van andere zieke personen, zoals mensen met suikerziekte, borstkanker enz. die geen toegang meer hadden tot hun medicijnen. Sinds 2016 werkt zijn organisatie daarom niet meer uitsluitend met hiv-besmette personen. Reyna wijst op het vijandige klimaat waarin hulpverleners moeten werken. Er zijn onvoldoende medicijnen beschikbaar en het is moeilijk via internationale donaties medicijnen te krijgen. Amerikaanse sancties bemoeilijken dit en eens de medicijnen aankomen in Venezuela wordt de verspreiding bemoeilijkt door het leger. De autoriteiten staan immers vijandig tegenover internationale hulp. In oktober 2020 werd een kantoor van Acción Solidaria nog binnengevallen door de ordediensten en werden alle medicijnen in beslag genomen. Volgens Reyna worden kleinere organisaties buiten Caracas nog veel frequenter aan dergelijke intimidatie blootgesteld. Hij wijst er eveneens op dat door de huidige crisis in de toevoer van water, brandstof en elektriciteit, het heel moeilijk is geworden om medicijnen, zoals de antiretrovirale medicatie, te verspreiden over het land.¹³⁸

Onder de zes miljoen Venezolanen die de laatste jaren hun land zijn ontvlucht, bevinden zich veel transgenders en personen behorende tot een seksuele minderheid. Deze personen zijn in deze crisis extra kwetsbaar. De Venezolaanse mensenrechtenorganisatie PROVEA noemt deze groep "de meest kwetsbare onder de kwetsbaren". Zij lopen een groter risico op misbruik door mensenhandelaars.¹³⁹ Danilo Manzano van de ngo Diálogo Diverso wijst er eveneens op dat mensen met hiv, door het grote gebrek aan medicijnen, praktisch met hun laatste kracht aankomen in de buurlanden en zich dan al in een vergevorderde aids-fase bevinden. Ze durven vaak ook de medische dienst in de buurlanden niet te benaderen omdat hen in veel gevallen behandeling wordt geweigerd als ze hun Venezolaanse accent horen. Manzano wijst er op dat in veel gevallen de LGBT-vluchtelingen proberen hun seksuele geaardheid te verbergen, aangezien ze vrezen hierdoor minder in aanmerking te komen voor een behandeling in de buurlanden.¹⁴⁰

Volgens een activist vormen de gegeven economische omstandigheden obstakels om op te komen voor de zaak van de homoseksuelen: "When basic needs [are not being met], when people are more concerned with finding a meal to eat, you don't have time to focus on [LGBTQ rights]"¹⁴¹

3.2. Standpunt van de politieke actoren

Bij de verkiezingen van december 2015 wordt Tamara Adrián verkozen als plaatsvervangend lid (*diputado suplente*) van het parlement. Adrián is hiermee de eerste transgender die tot het parlement is verkozen.¹⁴² Bij dezelfde verkiezingen behaalt Rosmit Mantilla, een openlijke homoseksuele

¹³⁶ Provea, 02/09/2021, [url](#)

¹³⁷ WOLA, Podcast, 24/11/2020, [url](#)

¹³⁸ WOLA, Podcast, 24/11/2020, [url](#)

¹³⁹ TalCual, 29/06/2020, [url](#)

¹⁴⁰ TalCual, 29/06/2020, [url](#)

¹⁴¹ NBC, 10/05/2017, [url](#)

¹⁴² Reuters, 9/12/2015, [url](#)

politicus, een zetel in het parlement.¹⁴³ Mantilla werd gearresteerd in mei 2014 tijdens demonstraties tegen president Maduro. In november 2016 werd hij na meer dan twee jaar gevangenschap vrijgelaten.¹⁴⁴

Op 19 november 2017 wordt een interview met president Nicolás Maduro uitgezonden waarin deze verklaart: "Ik vind dat iedereen moet kunnen trouwen, of je nu homoseksueel bent of heteroseksueel, dat is mijn mening."¹⁴⁵ Naar aanleiding van de uitspraken van Paus Franciscus van oktober 2020 verklaart Maduro dat het nieuwe parlement de invoering van het homohuwelijk zal bekijken.¹⁴⁶

Quiteria Franco klaagt het gebrek aan initiatief en interesse aan voor LGBT-rechten bij de politici van zowel het regime als de oppositie:

"Toen de vorige Nationale Vergadering (*Asamblea nacional*, AN) werd gedomineerd door Chavismo, werden er specifieke wetten opgesteld om specifieke kwetsbare bevolkingsgroepen te beschermen. Dit leidde onder meer tot een wet die kinderen beschermt, een andere die vrouwen beschermt, een andere voor gekleurde mensen en een andere voor gehandicapten. Maar er is geen enkele wet gemaakt om de LGBT-gemeenschap te beschermen." [vertaling]¹⁴⁷

De regering gebruikt ook nog steeds homofobe scheldwoorden wanneer ze een lid van de oppositie aanvalt, aldus Quiteria.¹⁴⁸

Tijdens de periode 2016 tot 2020 was er evenmin een significante verandering voor LGBT-personen hoewel de oppositie een meerderheid had in de AN. De verkiezing van Rosmit Mantilla als vertegenwoordiger van de homoseksuelen en Tamara Adrián als vertegenwoordiger voor transseksuelen leidde niet tot juridische wijzigingen en aanpassingen die nodig zijn voor de LGBT-gemeenschap.¹⁴⁹ In mei 2020 vaardigde de door de oppositie gecontroleerde AN een akkoord uit waarin ze benadrukken dat de LGBT-gemeenschap kwetsbaarder is dan de doorsnee Venezolaan, in het licht van de crisis veroorzaakt door Covid-19. Maar hetzelfde akkoord bevat eveneens een verwijzing naar artikel 77 van de Grondwet dat enkel het huwelijk tussen een man en een vrouw erkent. Verschillende LGBT-organisaties uiten kritiek op het werk van de AN en roepen hen op werk te maken van meer rechten voor de LGBT-bevolking.¹⁵⁰

Hoewel Maduro in oktober 2020 verklaarde dat een volgend parlement zich zou buigen over de erkenning van het homohuwelijk, ging zijn partijgenoot en vicepresident van het parlement, Iris Varela, hier resoluut tegenin. De politica verklaarde in een televisieprogramma tegen het homohuwelijk te zijn en verzekerde dat dit niet zou worden ingevoerd.¹⁵¹

In november 2021 vonden regionale en gemeenteraadsverkiezingen plaats. De verschillende politieke allianties nomineerden in totaal meer dan een dozijn kandidaten uit de LGBT-gemeenschap, vooral voor functies van regionale raadsleden of wetgevers. Zo nomineerde de Democratic Unity Roundtable (MUD) ten minste vijf openlijk homoseksuele kandidaten in Lara, Miranda, Sucre en het Hoofdstedelijk District. Maar ook de partij van de president, de Partido Socialista Unido de Venezuela (Verenigde Socialistische Partij van Venezuela, PSUV) nomineerde enkele kandidaten uit de LGBT-

¹⁴³ Reuters, 18/11/2016, [url](#)

¹⁴⁴ Amnesty International, 18/11/2016, [url](#)

¹⁴⁵ La Sexta, 20/11/2017, [url](#)

¹⁴⁶ Reuters, 23/10/2020, [url](#)

¹⁴⁷ "Cuando estuvo la anterior Asamblea Nacional dominada por el chavismo, se crearon leyes particulares para proteger a poblaciones vulnerables específicas. Por eso hoy tenemos una ley que protege a los niños, otra que protege a las mujeres, otra a los negros y otra a los discapacitados. No se creó una para proteger a la comunidad LGBTI" in: TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

¹⁴⁸ TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

¹⁴⁹ TalCual (Meneses C.), 27/06/2020, [url](#)

¹⁵⁰ Venezuelan Voices, 11/07/2020, [url](#)

¹⁵¹ Cotejo.info, 28/06/2021, [url](#)

gemeenschap.¹⁵² De regionale verkiezingen werden gewonnen door de PSUV. Van de 23 te verdelen gouverneursposten gingen er 20 naar de regeringspartij.¹⁵³ Het waren de eerste verkiezingen in drie jaar tijd waaraan de oppositie deelnam nadat zij de presidentsverkiezingen van 2018 en de parlementsverkiezingen van december 2020 eerder hadden geboycot.¹⁵⁴

3.3. Standpunt van de religieuze actoren

Verschillende bronnen kaarten aan dat er een toenemende invloed is van de evangelische kerk op het politieke beleid. Zo zou het feit dat het homohuwelijk in 2021 niet werd opgenomen op de planning van het nieuwe verkozen parlement, ondanks de belofte van de president in oktober 2020, deels het gevolg zijn van politieke druk vanuit de evangelische en katholieke gemeenschappen. Quiteria Franco verklaart het uitstel van het homohuwelijk deels doordat er een "religieus fundamentalisme bestaat dat de regering niet wenst te bestrijden." [vertaling]¹⁵⁵

Kardinaal Jorge Urosa Sabino van de Venezolaanse katholieke kerk verklaarde eerder:

"...gay marriages are a negative current that has occurred in recent years in many parts of the world, it is bad to call marriage to a union between man and man or between a woman and another woman, because this has to do with the family, the procreation of children and the same sexual and physical reality of human beings." As for gay couples could adopt children, the cardinal said that goes against the same natural standards. In his opinion, "this could cause great suffering to children in school, because his teammates would mock them when they know that their parents are of the same sex".¹⁵⁶

Ook het nieuwsplatform Kiratas publiceert in februari 2022 een artikel dat stelt dat er de laatste jaren meer toenadering plaatsvond tussen de entourage van de president en de evangelische kerk. Zo beloofde Maduro in januari 2022 bonussen van evangelische pastoors via het officiële Patria systeem.¹⁵⁷

¹⁵² Monitoreamos, 10/11/2021, [url](#)

¹⁵³ Deutsche Welle (DW), 21/11/2021, [url](#)

¹⁵⁴ Reuters, 22/11/2021, [url](#)

¹⁵⁵ "existe un fundamentalismo religioso al cual el gobierno no busca hacer frente". In: Cotejo.info, 28/06/2021, [url](#)

¹⁵⁶ The LGBTI Network of Venezuela, 05/2015, [url](#)

¹⁵⁷ Kiratas, 24/02/2022, [url](#)

Samenvatting

De begrippen "homoseksualiteit" en/of "homoseksuelen" komen nergens aan bod in de Venezolaanse (straf)wetgeving. Homoseksuele handelingen zijn niet strafbaar in het land en in de geraadpleegde bronnen wordt ook nergens melding gemaakt van eventuele gerechtelijke en/of politionele vervolging van seksuele minderheden of transgenders omwille van hun seksuele geaardheid en/of omwille van hun genderidentiteit. Koppels van hetzelfde geslacht kunnen evenwel niet trouwen met elkaar en transgenders kunnen hun identiteitsgegevens nog steeds niet laten wijzigen in functie van hun genderidentiteit.

Volgens de geconsulteerde bronnen kunnen seksuele minderheden en transgenders wel aangifte doen van discriminatie of andere misstanden tegen hen maar bestaat er geen systeem binnen de advocatuur of het Openbaar Ministerie om dergelijke aangiftes adequaat te behandelen. Als je de juiste mensen kent of genoeg geld hebt om een goede advocaat te betalen is de kans groter dat je aangifte in behandeling genomen wordt. Verschillende bronnen wijzen er ook op dat het vertrouwen in de Venezolaanse rechtsstaat zeer laag is en dat hierdoor personen uit de LGBT-gemeenschap veelal geen aangifte doen van discriminatie of agressie tegen hen. Seksuele minderheden en transgenders durven ook vaak geen klacht indienen uit angst gestigmatiseerd te worden. Er zijn ook gevallen van spot en mishandeling door de autoriteiten.

In de Venezolaanse maatschappij is homofobie, transfobie en machismo nog steeds aanwezig. Uit het onderzoek van Tamara Adrián van augustus 2019, blijkt dat de overgrote meerderheid van de respondenten aangeeft regelmatig te maken te hebben met discriminatie, verbale agressie en soms fysiek geweld omwille van hun geaardheid. Uit de geraadpleegde bronnen komt naar voor dat ook de autoriteiten zich hier schuldig aan kunnen maken. Zo is er sprake van gevallen van discriminatie, pesterijen, verbaal geweld, machtsmisbruik en afpersing van seksuele minderheden en transgenders door politieagenten.

De huidige politieke, economische en humanitaire crisis waaronder Venezuela vandaag gebukt gaat, heeft eveneens een grote invloed op de situatie van seksuele minderheden en transgenders. Zo zijn veel van de organisaties die opkomen voor hun rechten gesloten door gebrek aan geld en activisten die naar het buitenland zijn gevlucht. Er heerst een ernstige crisis van de gezondheidszorg waardoor antiretrovirale middelen voor met hiv-besmette personen nauwelijks beschikbaar zijn en hormoonbehandelingen evenmin. Zowel de politici langs de kant van de regering als deze behorende tot de oppositie hebben volgens de ngo's en activisten geen inspanningen geleverd om de situatie van seksuele minderheden en transgenders te verbeteren. Onder invloed van de huidige crisis hebben reeds meer dan vijf miljoen Venezolanen het land verlaten, waarvan een groot deel behorende tot de seksuele minderheden en transgenders. Hun seksuele geaardheid en genderidentiteit maakt hen volgens verschillende bronnen extra kwetsbaar als migrant.

Bibliografie

Rechtstreekse contacten

Adrián T., juriste Adrián & Adrián Abogados, LGBTI-activiste en de eerste transgender volksvertegenwoordiger verkozen in de door de oppositie gecontroleerde Nationale Vergadering tussen 2015-2020, e-mail, 07/03/2022, adrianjuris@gmail.com

Franco Q., algemeen coördinator van de ngo Unión Afirmativa, e-mail, 28/02/2022, unionafirmativadevenezuela@gmail.com

Schriftelijke en audiovisuele bronnen

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *¿Quiénes somos? Presentación institucional*, <https://www.accsi.org.ve/%c2%bfquienes-somos> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Crímenes de Odio*, 2016, <http://www.redlgbtdevenezuela.org/wp-content/uploads/ACCSI-Informe-Venezuela-2016-Cr%C3%ADmenes-de-Odio-por-Orientaci%C3%B3n-sexual-Identidad-de-g%C3%A9nero-y-Expresi%C3%B3n-de-g%C3%A9nero-versi%C3%B3n-final.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Diversidad sexual: derechos, discriminación y violencia*, 2013, <https://www.slideshare.net/qfranco/diversidad-sexual-derechos-discriminacin-y-violencia-encuesta-marcha-del-orgullo> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Triple threat*, 2017, http://www.accsi.org.ve/accsi/wp-content/uploads/Triple_Threat-english.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]

Adrián T., *Para Dejar de ser Fantasmas. Estudio comparativo de la situación social, económica y cultural de la población LGBT venezolana en Venezuela y en el extranjero*, 2020, https://www.academia.edu/41502594/Para_dejar_de_ser_Fantasmas_Tamara_Adrián_Estudio_LGBT_Venezuela_exilio [geraadpleegd op 10/11/2020]

Al Jazeera, *Venezuela military controls food as nation goes hungry*, 01/01/2017, <https://www.aljazeera.com/news/2017/01/venezuela-military-controls-food-nation-hungry-170101195414433.html> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Amnesty International (AI), *Release of Prisoner of Conscience must shift in treatment of political opposition*, 17/11/2016, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/11/venezuela-release-of-prisoner-of-conscience-must-mark-shift-in-treatment-of-political-opposition/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Amnesty International (AI), *report 2016/2017 - Venezuela*, 2017, <https://www.amnesty.org/en/countries/americas/venezuela/report-venezuela/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Amnesty International (AI), *Venezuela 2020*, 07/04/2021, <https://www.amnesty.org/en/location/americas/south-america/venezuela/report-venezuela/> [geraadpleegd op 22/02/2022]

Amnesty International, *Rosmit Mantilla released in Venezuela!*, 18/11/2016, <https://www.amnesty.ca/our-work/good-news/rosmit-mantilla-released-venezuela> [geraadpleegd op 23/11/2020]

Brookings Institution (Bahar D & Dooley M.), *Venezuela refugee crisis to become the largest and most underfunded in modern history*, 09/12/2019, <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2019/12/09/venezuela-refugee-crisis-to-become-the-largest-and-most-underfunded-in-modern-history/> [geraadpleegd op 11/03/2020]

Caracas Chronicles, *The Trans Community Is The Invisible Face of The Crisis*, 30/06/2019, <https://www.caracaschronicles.com/2019/06/30/the-trans-community-is-the-invisible-face-of-the-crisis/> [geraadpleegd op 24/11/2020]

Center for Strategic & International Studies (CSIS), *Covid-19 in Venezuela: How the Pandemic Deepened a Humanitarian Crisis*, 23/09/2020, <https://www.csis.org/analysis/covid-19-venezuela-how-pandemic-deepened-humanitarian-crisis> [geraadpleegd op 19/11/2020]

Citylab, *Caracas Nightlife, Silenced by Venezuela's Crisis*, 13/07/2016, <https://www.citylab.com/life/2016/07/caracas-nightlife-is-silenced-by-venezuelas-crisis/491168/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Coalition of non-governmental organisations, academic institutions and organised civil society, *Report for the Committee against Torture*, 10/2014, http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCAT%2fCSS%2fVEN%2f18664&Lang=en [geraadpleegd op 10/01/2019]

Congressional Research Service (CRS), *Venezuela: Background and U.S. Relations*, 07/11/2019, <https://fas.org/sqp/crs/row/R44841.pdf> [geraadpleegd op 02/03/2020]

Cotejo.info, *Nicolás Maduro: "Le dejo la tarea del matrimonio LGBTIQ a la próxima Asamblea Nacional"*, 28/06/2021, <https://cotejo.info/2021/06/maduro-matrimonio-lgbtqi-asamblea-nacional-media-verdad/> [geraadpleegd op 24/03/2022]

Cruisinggays.com, *Caracas gay bar clubs, s.d.*, <http://www.cruisinggays.com/caracas/c/bars/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Defiende Venezuela via OAS.org, *Código civil, Gaceta Nº 2.990 Extraordinaria del 26 de Julio de 1982*, 26/07/1982, https://www.oas.org/dil/esp/codigo_civil_venezuela.pdf [geraadpleegd op 11/03/2022]

Derechos Digitales, *Identity systems and social protection in Venezuela and Bolivia*, 13/04/2021, https://www.derechosdigitales.org/wp-content/uploads/identity-systems_ENG.pdf [geraadpleegd op 14/03/2022]

Deutsche Welle (DW), *Venezuela: Nicolas Maduro's ruling party sweeps regional vote*, 21/11/2021, <https://www.dw.com/en/venezuela-nicolas-maduros-ruling-party-sweeps-regional-vote/a-59895475> [geraadpleegd op 24/03/2022]

Diversxs, *derechos trans, deuda pendiente del estado venezolano*, 31/03/2020, <https://www.diversxs.lgbt/noticias/venezuela/derechos-trans-deuda-pendiente-del-estado-venezolano/> [geraadpleegd op 10/11/2020]

Diversxs, *Directorio-de-Organizaciones-LGBTIQ en-Venezuela*, 09/2021, <https://diversxs.lgbt/wp-content/uploads/2021/09/Directorio-de-Organizaciones-LGBTIQ-en-Venezuela.pdf> [geraadpleegd op 24/03/2022]

El Diario, *Ya es hora de que los hombres venezolanos dejen de llamarse "maricos"*, 02/05/2020, <https://eldiario.com/2020/05/02/ya-es-hora-de-que-los-hombres-venezolanos-dejen-de-llamarse-maricos/> [geraadpleegd op 24/11/2020]

El Informador, *Comunidad LGBT exige a Saab dejar de ignorar crímenes de odio contra ellos*, 11/10/2021, <https://www.elinformadorve.com/venezuela/comunidad-lgbt-exige-a-saab-dejar-de-ignorar-crímenes-de-odio-contra-ellos/> [geraadpleegd op 14/03/2022]

El Nacional, *Asesinato de 3 personas de la comunidad LGBTI genera indignación en el país*, 17/06/2021, <https://www.elnacional.com/venezuela/asesinato-de-3-personas-de-la-comunidad-lgbti-genera-indignacion-en-el-pais/> [geraadpleegd op 21/03/2022]

European Asylum Support Office (EASO), *Venezuela Country Focus*, 24/08/2020, <https://easo.europa.eu/news-events/easo-publishes-coi-report-venezuela-country-focus> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Freedom House, *Freedom in the World 2018 Venezuela Profile 2018*, 15/03/2018, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/venezuela> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Freedom House, *Freedom in the World 2019 Venezuela Profile*, 04/03/2020, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2020> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Freedom House, *Freedom in the World 2020 Venezuela Profile*, 03/2020, <https://freedomhouse.org/country/venezuela/freedom-world/2021> [geraadpleegd op 22/02/2022]

- Gay Star News, *Miss Venezuela wins global trans pageant*, 10/11/2014, <https://www.gaystarnews.com/article/miss-venezuela-wins-global-trans-pageant101114/> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Government of Venezuela, *Codigo Civil, art. 44*, 26/07/1982, https://www.oas.org/dil/esp/Codigo_Civil_Venezuela.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Government of Venezuela, *Ley Orgánica de Registro Civil*, 25/08/2009, http://www.cne.gob.ve/web/normativa_electoral/ley_organica_registro_civil/indice.php [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Government of Venezuela, *Ley Orgánica del Poder Popular*, 09/12/2010, (http://www.safonapp.gob.ve/?wpfb_dl=6) [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Government of Venezuela, *Ley Orgánica del Trabajo, los Trabajadores y las Trabajadoras*, 7/05/2012, <http://www.onapre.gob.ve/index.php/publicaciones/descargas/finish/43-ley-organica-del-trabajo-lostrabajadores-y-las-trabajadoras/210-ley-organica-del-trabajo-los-trabajadores-y-las-trabajadoras> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Government of Venezuela, *Ley para la promoción y protección del derecho a la igualdad de las personas con VIH o SIDA y sus familiares*, 30/12/2014, <http://www.accsi.org.ve/accsi/wp-content/uploads/Ley-proteccio%CC%81n-DDHH%E2%80%A2VIH-SIDA-Venezuela1.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Hearts on Venezuela, *Venezuelan LGBT movement demanded the legalization of same-sex marriage before the Supreme Court*, 09/02/2022, <http://www.heartsonvenezuela.com/venezuelan-lgbt-movement-demanded-the-legalization-of-same-sex-marriage-before-the-supreme-court/> [geraadpleegd op 21/02/2022]
- Human Rights Watch (HRW), *Draconian Law Punishes Gay Sex in Venezuelan Military*, 03/02/2022, <https://www.hrw.org/news/2022/02/03/draconian-law-punishes-gay-sex-venezuelan-military> [geraadpleegd op 21/03/2022]
- Human Rights Watch (HRW), *Human Rights Watch Country Profiles: Sexual Orientation and Gender Identity, Venezuela*, 23/04/2021, <https://www.hrw.org/video-photos/interactive/2021/04/23/country-profiles-sexual-orientation-and-gender-identity> [geraadpleegd op 21/02/2022]
- Human Rights Watch (HRW), *Standing in solidarity with Venezuelan human rights defenders*, 05/02/2021, <https://www.hrw.org/news/2021/02/05/standing-solidarity-venezuelan-human-rights-defenders> [geraadpleegd op 21/03/2022]
- Human Rights Watch (HRW), *World Report 2018 Venezuela*, 18/01/2018, <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/venezuela> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Human Rights Watch (HRW), *Venezuela events of 2020*, 01/2021, https://www.hrw.org/sites/default/files/media_2021/01/2021_hrw_world_report.pdf [geraadpleegd op 22/02/2022]
- Immigration and Refugee Board of Canada (IRBC), *Venezuela: Situation and treatment of sexual minorities; recourse available to victims of discrimination; state protection (2010-June 2014)*, 13/06/2014, <http://www.refworld.org/docid/53b126844.html> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- InSight Crime, *InSight Crime's 2021 Homicide Round-Up*, 01/02/2022, <https://insightcrime.org/news/insight-crimes-2021-homicide-round-up/> [geraadpleegd op 21/03/2022]
- Inter-American Commission on Human Rights (IACHR), *Annual Report 2020 - Chapter IV: Venezuela*, 30/03/2021, <http://www.oas.org/en/iachr/reports/ia.asp?Year=2020> [geraadpleegd op 22/02/2022]
- International Crisis Group (ICG), *Seizure of Parliament Plunges Venezuela into Deeper Turmoil*, 07/01/2020, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/seizure-parliament-plunges-venezuela-deeper-turmoil> [geraadpleegd op 20/01/2020]
- International Crisis Group, *Venezuela: A house divided*, 16/05/2013, <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/venezuela-house-divided> [geraadpleegd op 19/11/2020]
- Kiratas, *The eternal path for same-sex marriage in Venezuela*, 24/02/2022, <https://www.kiratas.com/the-eternal-path-for-same-sex-marriage-in-venezuela/> [geraadpleegd op 11/03/2022]

La Sexta, *Esta Maduro a favor de legalizer el matrimonio homosexual y despenalizar el aborto en Venezuela?*, 20/11/2017, https://www.lasexta.com/programas/salvados/mejores-momentos/esta-maduro-a-favor-de-legalizar-el-matrimonio-homosexual-y-despenalizar-el-aborto-en-venezuela_201711195a11ecf40cf2018c197b187f.html [geraadpleegd op 10/01/2019]

Ley Constitucional Contra el Odio por la Convivencia Pacífica y la Tolerancia, hoofdstuk 5, artikel 20, 11/2017, via Albaciudad, <https://albaciudad.org/2017/11/este-es-el-contenido-de-la-ley-contra-el-odio-por-la-convivencia-pacifica-y-la-tolerancia/> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Monitoreamos, *candidatos lgbt esperan ganar espacios el 21n para impulsar reconocimiento de ddhh*, 10/11/2021, <https://monitoreamos.com/elecciones-21n/candidatos-lgbt-esperan-ganar-espacios-el-21n-para-impulsar-reconocimiento-de-ddhh> [geraadpleegd op 24/03/2022]

NBC News, *For some LGBTQ Venezuelans, fleeing home was their only option*, 10/05/2017, <https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/some-lgbtq-venezuelans-fleeing-home-was-their-only-option-n757431> [geraadpleegd op 10/01/2019]

News24, *Venezuela: Gay police OK if they hide their homosexuality*, 19/03/2015, <https://www.news24.com/World/News/Venezuela-Gay-police-OK-if-they-hide-their-homosexuality-20150319> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Noticias Venezuelas, *Hombre con más de 40 denuncias se hace pasar por gay para robar*, 21/08/2017, <https://noticiasvenezuela.org/2017/08/21/hombre-con-mas-de-40-denuncias-se-hace-pasar-por-gay-pararobar/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Venezuela 2019 Crime & Safety Report*, 18/06/2019, <https://www.osac.gov/Country/Venezuela/Content/Detail/Report/b0933dac-4154-4dc2-89c1-160ca3b2c4c2> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Overseas Security Advisory Council (OSAC), *Venezuela 2020 Crime & Safety Report*, 21/07/2020, <https://www.osac.gov/Country/Venezuela/Content/Detail/Report/0e6ed0e0-eb8e-44cc-ab81-1938e6c8d93f> [geraadpleegd op 18/11/2020]

Pink News, *A gay couple are suing Venezuela in order to have their marriage recognized*, 12/02/2017, <https://www.pinknews.co.uk/2017/02/12/a-gay-couple-are-suing-venezuela-in-order-to-have-their-marriage-recognised/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Provea, *Informe Anual 2020, Sistema público de salud perdió 80% de su capacidad operativa en medio de la pandemia*, 02/09/2021, <https://provea.org/actualidad/informe-anual-2020-sistema-publico-de-salud-perdio-80-de-su-capacidad-operativa-en-medio-de-la-pandemia/> [geraadpleegd op 22/03/2022]

Quiteria Franco, *Sobre la ley de vagos y maleantes y las personas LGBTI en Venezuela*, 28/05/2014, <https://www.fundacionreflejosdevenezuela.com/haqamos-un-hecho/sobre-la-ley-de-vagos-y-maleantes-y-las-personas-lgbti-en-venezuela/> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Red LGBTI Venezuela, *Nosotros*, 2017, <http://www.redlgbtidevenezuela.org/pagina-ejemplo/nosotros> [geraadpleegd op 10/01/2019]

Red LGBTI Venezuela, *Organizaciones LGBTI*, 2017, <http://www.redlgbtidevenezuela.org/comunidadlgbti/Organizaciones> [geraadpleegd op 10/01/2019]

RED LGBTI Venezuela, *TSJ venezolano prohibió matrimonio entre personas del mismo sexo*, 20/07/2016, <https://www.redlgbtidevenezuela.org/opinion/tsj-venezolano-prohibio-matrimonio-entre-personas-del-mismo-sexo> [geraadpleegd op 04/11/2020]

Red Venezolana de Gente Positiva (RVG+) Acción Ciudadana Contra el SIDA (ACCSI), *Vía Crucis de las Personas con VIH en Venezuela Presentación de resultados del monitoreo y navegación del acceso a la atención y tratamientos del VIH Enero – julio 2020*, 27/08/2020, <http://www.accsi.org.ve/accsi/wp-content/uploads/RVGACCSI-Via-CRucis-de-las-Personas-con-VIH-en-Venezuela-Presentaci%C3%B3n-de-resultados-del-monitoreo-y-navegaci%C3%B3n-del-acceso-a-la-atenci%C3%B3n-y-tratamientos-del-VIH-enero-a-julio-2020.pdf> [geraadpleegd op 17/11/2020]

Reuters, *Transgender Venezuelan lawmaker vows to fight for gay rights*, 9/12/2015, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-election-transgender/transgender-venezuelan-lawmaker-vowsto-fight-for-gay-rights-idUSKBN0TS2K720151209> [geraadpleegd op 10/01/2019]

- Reuters, *Venezuela frees jailed politician, opposition seeks more releases*, 18/11/2016, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics/venezuela-frees-jailed-politician-opposition-seeks-more-releases-idUSKBN13D1VT> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Reuters, *Venezuelan activists say there is little to celebrate this Pride month*, 29/06/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/venezuelan-activists-say-there-is-little-celebrate-this-pride-month-2021-06-29/> [geraadpleegd op 21/02/2022]
- Reuters, *Venezuela's Maduro, citing Pope, asks congress to consider same-sex marriage*, 23/10/2020, <https://www.reuters.com/article/us-venezuela-politics-lgbt-idUSKBN27737E> [geraadpleegd op 12/11/2020]
- Reuters, *Venezuela's ruling party wins 20 governorships - electoral authority*, 22/11/2021, <https://www.reuters.com/world/americas/venezuelans-head-polls-regional-local-elections-opposition-returns-2021-11-21/> [geraadpleegd op 24/03/2022]
- Rijksoverheid Nederland, *Algemeen Ambtsbericht Venezuela*, 06/2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/ambtsberichten/2020/06/11/algemeen-ambtsbericht-venezuela-juni-2020> [geraadpleegd op 04/11/2020]
- SDGLN, *Venezuelan professor allegedly beaten by police for being trans*, 8/02/2017, <https://sdglbn.com/news/2017/02/08/venezuelan-professor-allegedly-beaten-police-being-trans> [geraadpleegd op 10/11/2020]
- TalCual (Meneses C.), *Homofobia y transfobia institucional dejan impunes los delitos de odio (I)*, 27/06/2020, <https://talcualdigital.com/homofobia-y-transfobia-institucional-dejan-impunes-los-delitos-de-odio-i/> [geraadpleegd op 12/11/2020]
- TalCual, *«Derecho de admisión»: una excusa para justificar discriminación hacia personas Lgbti*, 03/10/2021, <https://talcualdigital.com/derecho-de-admision-una-excusa-para-justificar-discriminacion-hacia-personas-lgbti/> [geraadpleegd op 22/03/2022]
- TalCual, *Activistas exigen justicia a Saab por los 10 asesinatos a personas Lgbti en 2021*, 12/08/2021, <https://talcualdigital.com/activistas-exigen-a-saab-justicia-por-los-10-asesinatos-a-personas-lgbti-en-2021/> [geraadpleegd op 22/03/2022]
- TalCual, *Candidata a la AN: Oficialismo y oposición han usado a comunidad LGBTI para buscar apoyo*, 15/10/2020, <https://talcualdigital.com/candidata-a-la-an-oficialismo-y-oposicion-han-usado-a-comunidad-lgbti-para-tener-apoyo/> [geraadpleegd op 17/11/2020]
- TalCual, *Comunidad LGBTI es carnada fácil para las redes de tráfico humano (IV)*, 29/06/2020, <https://talcualdigital.com/personas-lgbti-son-carnada-facil-para-las-redes-de-trafico-humano/> [geraadpleegd op 19/11/2020]
- TalCual, *El otro clóset: la comunidad LGBTI invisibilizada en cargos públicos (VI)*, 30/06/2020, <https://talcualdigital.com/el-otro-closet-la-comunidad-lgbti-invisibilizada-en-cargos-publicos-vi/> [geraadpleegd op 17/11/2020]
- TalCual, *Homofobia institucionalizada engaveta casos de violencia contra comunidad Lgbti*, 13/07/2021, <https://talcualdigital.com/homofobia-institucionalizada-engaveta-casos-de-violencia-contra-la-colectivo-lgbti-en-venezuela/> [geraadpleegd op 25/03/2022]
- The International Lesbian Gay Bisexual Trans and Intersex association (ILGA), *State-sponsored homophobia*, 05/2017, https://ilga.org/downloads/2017/ILGA_State_Sponsored_Homophobia_2017_WEB.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]
- The International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association (ILGA), *Trans Legal Mapping Report*, 09/2020, https://ilga.org/downloads/ILGA_World_Trans_Legal_Mapping_Report_2019_EN.pdf [geraadpleegd op 04/11/2020]
- The LGBTI Network of Venezuela, *Report of the LGBTI Network of Venezuela to the United Nations Human Rights Committee*, 05/2015, https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/VEN/INT_CCPR_CSS_VEN_20596_E.pdf [geraadpleegd op 10/01/2019]

- Transrespect.org, *Country information: Venezuela, s.d.*, http://transrespect.org/en/country_popup/?print=true&id=VE [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Transrespect.org, *Trans Murder Monitoring, Trans day of remembrance 2021*, 11/11/2021, <https://transrespect.org/en/tmm-update-tdor-2021/> [geraadpleegd op 21/03/2022]
- UN Human Rights Council (HRC), *Detailed findings of the independent international fact-finding mission on the Bolivarian Republic of Venezuela*, 15/09/2020, https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/FFMV/A_HRC_45_CRP.11.pdf [geraadpleegd op 18/11/2020]
- UNAIDS, *Venezuela*, <http://www.unaids.org/en/regionscountries/countries/venezuela> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), *Glossary of Key Sexual Orientation and Gender Identity-Related Terms*, 22/09/2010, <http://www.refworld.org/pdfid/4cff9a8f2.pdf> [geraadpleegd op 12/01/2015]
- US Department of State, *Country report on human rights practices for 2016 – Venezuela*, 03/2017, <https://www.state.gov/documents/organization/265834.pdf> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- US Department of State, *Country report on human rights practices for 2017 – Venezuela*, 20/04/2018, <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- US Department of State, *Country report on human rights practices for 2019 – Venezuela*, 11/03/2020, <https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/> [geraadpleegd op 04/11/2020]
- US Department of State, *Country report on human rights practices for 2020 – Venezuela*, 30/03/2021, <https://www.state.gov/reports/2020-country-reports-on-human-rights-practices/venezuela/> [geraadpleegd op 22/02/2022]
- Venezuela Diversa, *Directorio de las Organizaciones No Gubernamentales, colectivos y/o agrupaciones que trabajan por los derechos de las personas LGBTI en Venezuela*, 11/06/2020, <https://www.venezueladiversa.com/2020/06/organizaciones-lgbtq-en-venezuela.html> [geraadpleegd op 24/11/2020]
- Venezuelan Voices, *Joint statement: The silence of the Venezuelan State, institutions, and political parties against LGBTIQ+ rights*, 11/07/2020, <https://venezuelanvoices.org/2020/07/11/joint-statement-the-silence-of-the-venezuelan-state-institutions-and-political-parties-against-lgbtq-rights/> [geraadpleegd op 23/11/2020]
- Venezuelanalysis.com, *"The Struggle isn't Over": Venezuela moves towards marriage equality*, 05/05/2016, <https://venezuelanalysis.com/analysis/11963> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Venezuelanalysis.com, *Trans community petitions Venezuelan Supreme Court to advance transgender rights*, 06/04/2017, <https://venezuelanalysis.com/news/13032> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Venezuelanalysis.com, *Venezuela's LGBTQ community celebrates Supreme Court's acceptance of landmark transgender rights case*, 12/06/2017, <https://venezuelanalysis.com/news/13179> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Venezuelanalysis.com, *Venezuelan LGBTQ activists denounce homophobic aggression by government official*, 21/03/2017, <https://venezuelanalysis.com/news/12990> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Venezuelanalysis.com, *Venezuelan Supreme Court Upholds Rights of Same-Sex Families in Landmark Ruling*, 20/12/2016, <https://venezuelanalysis.com/news/12851> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Venezuelanalysis.com, *Venezuela's LGBTQ movement presents political platform ahead of Constituent Assembly*, 13/05/2017, <https://venezuelanalysis.com/analysis/13125> [geraadpleegd op 10/01/2019]
- Voice of America, *Living in Venezuela now is hard, being LGBT makes it harder*, 04/02/2019, <https://www.voanews.com/americas/living-venezuela-now-hard-being-lgbt-makes-it-harder> [geraadpleegd op 10/11/2020]
- Washington Office on Latin America (WOLA), *Podcast, Feliciano Reyna and Venezuela's Humanitarian Crisis*, 24/11/2020, <https://www.venezuelablog.org/1-feliciano-reyna-venezuelas-humanitarian-crisis/> [geraadpleegd op 25/11/2020]

Washington Post, *In Venezuela, a soldier can be sent to prison for being gay. The courts could change that.*, 21/01/2022, <https://www.washingtonpost.com/world/2022/01/21/venezuela-gay-military/> [geraadpleegd op 21/02/2022]

Lijst van geconsulteerde bronnen

Contact (pogingen) met deze personen leverde(n) geen resultaat op:

Elena Hernaiz, voorzitter Reflejos de Venezuela Foundation, e-mail, 28/02/2022